

30. september 1999

številka 13

SOBOŠKE

GLASILO MESTNE OBČINE MURSKA SOBOTA

Foto: Zoltan Zaunekar

Glasilo
SOBOŠKE NOVINE
izdaja MESTNI SVET.

Ustanovitelj je
**MESTNA OBČINA
MURSKA SOBOTA,**
Kardoševa 2.

Izdajateljski odbor:
*Ernest Ebenšpanger, Anton Slavic,
Marjeta Gomboc, Rudolf Horvat,
Anton Inhof, Franc Meolic,
Janez Šarkezi, Drago Šiftar
in Ludvik Škaper.*

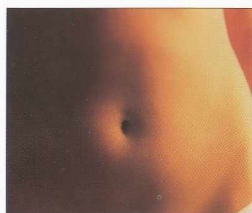
Odgovorna urednica **Brigita Bavčar**,
oblikovna zasnova **Franc Mesarič**,
fotografiranje **Jože Pojbič**,
lektoriranje **Mojca Maučec**,
tisk **Solidarnost, d.d.**

Fotografija na naslovnici: **Jože Pojbič**.

Naklada: 7000 izvodov.

Soboške novine prejemajo gospodinjstva
v mestni občini brezplačno.

SOBOŠKE
NOVIN

Na naslovnici dvanajste številke Soboških novin je bila fotografija Lada Klara in ne v kolofonu zapisanega. Avtorju "popka Evrope" se opravičujemo za napako, ki je nastala v časovni stiski pri pripravah na slavnostno akademijo v počastitev jubileja, podrobno napovedanega na zadnji strani glasila Mestne občine Murska Sobota. Ker je bila soorganizatorica prireditev ob 80. obletnici priključitve Prekmurja Sloveniji, smo jubileju namenili ovojnico prejšnje številke, v tej pa beležimo dogajanje na in po njih. Poseben poudarek smo namenili govoru predsednika države Milana Kučana, saj ga objavljamo v celoti. Pišemo pa tudi o komunalni infrastrukturi in v okviru ključnih naložb gradnji plinskega omrežja v mestni občini ter gradnji športnih objektov do leta 2000. Z njim se spogleduje tudi Murina modna kolekcija za pomlad in poletje, ki si je za iztočnico izbrala zadnji sončni mrk v tem tisočletju. Popolnega smo v Sloveniji videli le na Goričkem, v Murski Soboti pa doživeli ob mrku tudi prometni infarkt.

SOBOŠKE
NOVIN

Odgovorna urednica
Brigita Bavčar

SOBOŠKE
NOVIN

SLAVNOSTNA AKADEMIJA OB 80. OBLETNICI PRIKLJUČITVE PREKMURJA SLOVENIJI

Govor predsednika Republike Slovenije Milana Kučana

Obletnice vračajo človekov spomin v preteklost. Po tem se ne razlikujejo. Različne so si po tem, čemu služi spominjanje. Lahko oživljajo blodne duhove in strahove preteklosti, spogledovanje z neuresničenimi in zgodovinsko preseženimi pričakovanji. Lahko so tudi iskanje moralne moči za zrelejše soočanje s prihodnostjo. Za okrepljeno samozavest takrat, ko je potrebno stopiti nove, za človeka in narod koristne in nujne korake v prihodnost. Kot pravi dr. Tine Hribar, "potreben je pregled nad preteklostjo, da bi imeli jasen razgled nad sedanjostjo in še posebej nad prihodnostjo". Takšne vrste ohranjanje spomina naj bo spominjanje na tisti čudno prelomen in prevrten čas, v katerem so Slovenci med Muro in Rabo začutili usodno nujno, ki so jo izrazili z besedami: "Prebivalci Slovenske krajine slovesno izjavljamo, da smo vsekdar bili in hočemo biti in ostati Slovenci. Mi hočemo ostati združeni s Slovenci na drugi strani Mure v Združeni Sloveniji." V bogojinsko Resolucijo jih je zapisal tamkajšnji župnik Ivan Baša pred natanko 80. leti - 1919. leta.

Kot Prekmurec, rojen na povsem vzhodni meji slovenstva, sem ohranitev slovenske nacionalne entitete skozi viharje stoletij neprijazne evropske zgodovine vselej čutil kot svojevrstno kljubovanje logiki zgodovinskega reda stvari. Ohranitev Slovencev na prostoru med Muro in Rabo, stoletja ločenih od matičnega narodnega telesa, pa znotraj tega kot svojevrsten čudež.

Prekmurje je bilo pod svetoštetfiansko krogo izpostavljeno silovitemu raznarodovanju in nasilju, a se je slovenstvo te pokrajine vedno znova prepoznalo in oživelo in se, končno, vsaj s svojim južnim delom zavestno vključilo v državo SHS. Raznarodovalno trpljenje Prekmurcev in Porabcev in njihov samoohranitveni boj ter ozaveševalni prispevek protestantskih in katoliških piscev sta vse doslej premalo poznana in spoštovana v zgodovinskem spominu in zavesti Slovencev. Morebiti bo jesenski znanstveni simpozij prava priložnost za natančnejše prepoznavanje tega dela slovenske zgodovine - z vsemi stranpotmi, dvomi, oklevanji in dilemami, ki so spremljale življenje slovenske

narodne zavesti pri ljudeh severno od Mure vse do združitve s Slovenijo.

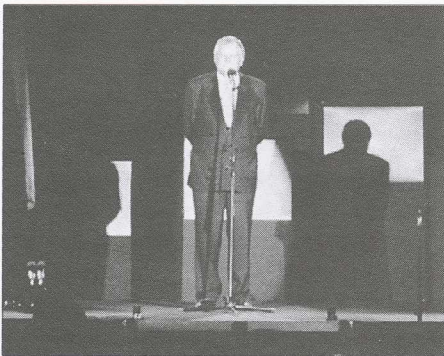
Narodnostno najbolj ozavešeni, med njimi so bili tudi slovenski katoliški duhovniki, so dojeli pravi politični trenutek ob koncu 1. svetovne vojne in tukaj živče Slovence popeljali iz naročja tisočletne "matere Ogrske", v kateri so bili kvečjemu prepoznani za Vende, nikoli za Slovence, v novo državopolitično skupnost s Slovenci na desni strani Mure in jim tako zagotovili narodno ohranitev. Viharni dogodki, ki so spremljali razplet vojne in zahteve po samoodločbi številnih evropskih narodov, niso mogli iti mimo njih. Prav tako tudi ne zahteve po združevanju južnoslovanskih narodov in Majniška deklaracija z obuditvijo programa Zedinjene Slovenije. Arogantni madžarski pritisk, ki v tistem prelomnem času ni več mogel zmiti vse zgodovinske usledine z nerešenih nacionalnih problemov, je dosegel nasprotni učinek. Z zanikanjem celo "vendskega" porekla Prekmurcev, kar je bila tako rekoč uradna doktrina, v nestrpnimi govori in zahtevo na zborovanju v Soboti 20. oktobra 1918, naj tisti, ki jim v madžarskem Prekmurju ni všeč, odidejo na Štajersko - kakšna podobnost je to z zahtevami mitinga na beograjskem Ušcu 80 let kasneje, naj Slovenci odidejo v Gradec in Philadelphio - je madžarska politika pospešila odločitev. Soboški madžarski shod je zanesljiva prelomnica v politični usmeritvi Slovencev na Ogrskem. Njihova udeležba na slavnosti v Ljutomeru ob razglasitvi države SHS jo je samo še utrdila. Nihanja med avtonomijo in združitvijo in s tem tudi nihanja med vendstvom in slovenstvom je bilo s tem konec. Željo Slovenske krajine, da se z brati onstran Mure združi v narodno državo, je dokončno potrdil mogočni ljudski zbor v Beltincih sredi avgusta 1919.

Prevratna leta so bila vsekakor ena najtežjih v zgodovini Prekmurcev. Navdušenje se je kmalu umaknilo realnosti. Prva razočaranja so se pokazala že pri pogajanjih o novih mejah, saj se slovenske oblasti v Ljubljani za Prekmurce v teh pogajanjih niso kaj prida menile. Kmalu so tudi ugotovili, da razen Ljutomerskega narodnega sveta in referenta

za Prekmurje pri Štajerskem narodnem svetu v Mariboru dr. Matije Slaviča nihče niti natančno ne ve, kje leži ta izgubljeni slovenski svet. Ta prleški rojak (udeleženec mirovne konference v Parizu in kasnejši rektor ljubljanske Univerze) je spisal memorandum o Prekmurju. Z njim je jugoslovanska delegacija na mirovni konferenci prvič uradno zahtevala priključitev slovenskega ozemlja med Muro in Rabo k - kot so zapisali - "demokratični in enakopravni Jugoslaviji". Kasneje, 1. avgusta, je - sklicujoč se na "trpljenje in grozote, ki so jih trpeli prekmurški Slovenci pod boljševisko vladno Bele Kuna" in v Prekmurški republiki Vilmoša Tkalka kot svojevrstnem obrobem odmevu madžarske republike Svetov - dobila dovoljenje, da jugoslovanska vojska vkoraka v Prekmurje.

S sklepi Pariške konference in kasnejšo Trianonsko mirovno pogodbo v sicer za slovenski narod usodnem 1920. letu so prekmurški Slovenci prvič, ne samo državno-pravno, temveč tudi jezikovno in civilizacijsko-kulturno, zaživel skupaj z drugimi deli slovenskega naroda in se zlili v slovensko narodno celoto. Za nas Prekmurce je največja vrednost takratnega dogajanja narodna združitev s slovenstvom ter pričetek političnega, kulturnega in gospodarskega življenja do prvih zametkov industrije, ki so skupaj z agrarno reformo, čeprav nedosledno izpeljano, v marsičem določili novo podobo pokrajine in prekmurskega človeka, še vedno močno, morda močnejše kot slovenskega človeka drugod, navezanega na svojo rodno zemljo. "Le tukaj, doma, lahko Prekmurec začuti, da ves hrup sveta ne pomeni kaj dosti, da slava ni več kot napuh, in da je resnična le zemlja, iz katere prihaja kruh" - pravi o tej navezanosti in čutenju rojak, pisatelj Evald Flisar.

Čas po prvi svetovni vojni, v katerega sodijo ta, za Prekmurce in Slovence v celoti, pomembna mednarodna dejanja, je sicer čas, ki ga označujeta želji po novem razmejevanju in delitvi sveta ter nacionalnem oblikovanju držav evropskih narodov, ki so živeli znotraj velikih multinacionalnih im-

Dramski igralec iz Dobrovnika Evgen Car v Murski Soboti na odru.

perijev. To sta bila vzrok in posledica prve svetovne vojne.

Med narodi, ki so s političnim upanjem zrli v čas po prvi svetovni vojni in so zaupali pravičnim Wilsonovim načelom, da je mogoče vladati le tistim, ki na vladanje pristanejo, torej načelom o samoodločbi narodov, so bili tudi Slovenci. Toda, pokazalo se je, da so interesi velikih odločilnejši od upravičenih zahtev malih narodov. Praviloma se odloča brez njih.

Po koncu vojne je bilo naše etnično ozemlje razdeljeno med štiri države. V drugih državah je ostalo nekaj sto tisoč Slovencev. Prav ta razdelitev med štiri države in izguba kake četrte etničnega ozemlja, Primorske, Koroške in slovenskega Porabja, sta tudi bistveno vplivali na slovensko politično elito tistega časa, da se ni v prvih letih po vojni bolj zavzemala za avtonomistični koncept nove države in avtonomijo Slovencev. Ta drža je bila presežena med 2. svetovno vojno z NOB, posebej z Ustavo SFRJ iz leta 1974, dokončno pa šele z uveljavitvijo pravice slovenskega naroda do samoodločbe s plebiscitom decembra 1990 in osamosvojitvijo slovenske države na temelju te pravice.

Slovenci tostran Mure smo na poti iz zamolčevanega in prezrtega etničnega, geografskega in ekonomskega obrobja prepričljivo pokazali, da nismo nikakršno brezimno "vmesno" ljudstvo. Potrjevali smo svojo narodnostno identiteto in državno pripadnost, čeprav je nova država z nekaterimi političnimi in gospodarskimi ukrepi kazala, kako malo pozna gospodarske, socialne, kulturno-duhovne in politično-zgodovinske posebnosti tega prostora. Po svoje je tako ostalo ves čas življenja Prekmurja v stari in novi Jugoslaviji in po svoje je tako v marsičem še danes. Kako sicer razumeti besede, da slovenska država Prekmurju ob 80. obletnici priključitve podarja kot darilo nekaj kilometrov cest, ki se sicer gradijo s skupnim denarjem, tudi prekmurskim, po vsej Sloveniji. Ne kot darilo komurkoli, ampak kot skupen interes in skupno odgovornost. Prekmurci smo vzdržali tudi pritisk ponovne nasilne madžarizacije v drugi svetovni vojni. Doživljali in preživeli smo učinke in posledice hladne vojne, blokofske delitve v Evro-

pi in hermetično zaprte meje. Bili smo kot "slepo črevo" v teh, za vso Evropo neprijaznih razmerah, ponovno svojevrstno obrobje, socialno, ekonomsko in kulturno marginalizirano. S trpkim in bolečim občutkom so mnogi ponovno odhajali s "trebuhom za kruhom", se razseljevali širom po svetu Slovenije. Kot smo to dojemali in je ostalo v našem značaju: "Prekmurje je doma, Prekmurci pa smo po celi Sloveniji in po vsem svetu". Vendar, dostojanstvo in ponos prekmurskih ljudi sta tudi v vseh teh ne lahkih preizkušnjah vzdržala vse pritiske. Še več, še bolj se je utrjevala zavest, da moramo v prvi vrsti sami poskrbeti zase, da brez tega ne moremo pričakovati, pa tudi ne zahtevati ničesar od drugih. A hkrati ni bil niti za hip omajan občutek solidarnosti in pripravljenosti ohranjati, razvijati in braniti skupno dobro, slovenstvo in skupne, nacionalno pomembne odločitve.

Prekmurje danes ni več "izgubljeni slovenski svet". 1919. je bilo na "prepihu zgodovine", danes je na prepihu razvojnih možnosti in izzivov. Je v osrčju dinamičnih razvojnih tokov v Evropi, je tisti del Slovenije, ki se najgloblje zajeda v srednjeevropski prostor in prepričljivo odraža prepoved srednjeevropskega duha. Mora in zmora biti eden od nosilcev svojega in skupnega slovenskega razvoja na temelju oživiljenih vrednot strpnosti, razumevanja, odprtosti in sodelovanja, narodnostnega, kulturnega in verskega pluralizma, multikulturalnosti in spoštovanja razlik. Prekmurje je v osrčju nastajajoče evropske regije ljudi in narodov štirih sosedskih in zdaj prijateljskih držav, kjer so odprte državne meje vse manj vzrok za razmišljanja o njihovem spreminjanju in popravljanju napak in krivic iz preteklosti, kot to dobrim sosedom, ki želijo mir in blaginjo svojim ljudem, tudi pritiče. Zato nas mora zaskrbeti in smo dolžni obsoditi nestrpneže, ki so v Lendavi v petek ponoči, prvič po več kot pol stoletja, s plakati poskušali obujati duha predtrianonske Madžarske.

Današnje slovensko Prekmurje je zaradi svoje religiozne, duhovne, pa tudi nacionalne pluralnosti posebna dragocenost sloven-

ske države, kjer lahko morda prej kot drugod zaživi v vsem svojem bogastvu državljanska družba kot skupnost mnogih različnosti, ki so medsebojno spoštovane in pred državo popolnoma enakopravne.

Tudi vse to bi moralo biti vsebina soglasja-tretjega po plebiscitu in Ustavi - državljanov Republike Slovenije o tem, kako hočemo živeti in kakšna naj bo vsebina našega življenja v prihodnje. Soglasja, ki bi nas na predlog strank vse, brez razlik, povežalo v skupni napor za dobro slovenstva, njegovo ohranitev in prihodnost. Bolj kot kadarkoli prej kaže misliti na posledice današnjih političnih odločitev za življenje prihodnjih rodov. Egoizem sedanosti je izrazito v škodo prihodnosti. Do egoizma nimamo pravice, ne v imenu strankarskega prisvajanja države, ne v imenu ideologije, ne vere, ne preteklih delitev in tudi ne v imenu nespособnosti in neznanja. V politiki ne gre za to, kaj je zadnja in najvišja resnica, ampak kaj so dobre rešitve za ljudi. Te nas morajo povezati.

Globalizacija, s katero smo soočeni, je izziv in priložnost. Ni obljuba nekega končno dočakanega čudežnega srečnega časa. Je zgolj spoznanje, da smo na tem našem svetu bolj kot kadarkoli prej odvisni eden od drugega in povezani med seboj. Globalizacija ponuja nove možnosti. Če jih želimo izkoristiti, jih mora politika dejavno oblikovati. To velja za socialno in okoljsko razsežnost, za gospodarski razvoj, za tehnični in inovacijski napredek. Velja tudi za znanje. Kaj naj naučimo naše otroke, da bodo sooblikovali jutrišnji svet in se v njem znašli, kakšno znanje potrebujejo za to. Eno od pomembnih razsežij potrebnega soglasja med nami je prav to. Kajti država, ki ima tako malo primerjalnih prednosti, kot jih ima Slovenija, je lahko uspešna le, če vlaga v izobrazbo, v izobraževanje in usposabljanje ljudi, v njihovo znanje.

Velja pa to tudi za vrednotenje dela in hitrejšega gospodarskega razvoja, ki prinaša več dela in več delovnih mest. Nobena razprava o koncu delavske družbe in družbene lastnine ne sme in ne more zakriti dejstva, da

Zvok in beseda sta se dopolnjevala, brez malih ekranov in videotehnike pa tudi ni šlo.

za veliko večino ljudi pridobitno delo nima alternative. Delo je namenjeno prežvljanju. To mu neposredno daje vrednost. Z delom se razvijajo tudi človeške sposobnosti in vrednote. Brez smiselne dela, ki se potrди na trgu, se izgublja človeško dostojanstvo. Opozarjanje na vrednost, ki ga ima delo za samozavest ljudi in za trdnost ter socialno stabilnost države, je vse prej kot akademsko ali ideološko vprašanje. Kdor v delu vidi zgolj in samo stroške, ta se igra s socialno eksplozijo in ruši temelje zahodne civilizacije, pa če se tega zaveda ali ne.

ki so jih za svetovno ureditev, mednarodno pravo, OZN in vse druge mednarodne mehanizme za zagotavljanje miru, varnosti, sodelovanja in varovanja človekovih pravic, pravic manjšin in narodov, torej za urejanje temeljnih vprašanj prihodnosti Evrope in sveta, rodile vojne na Balkanu. Do njih ne moremo biti ravnodušni in neprizadeti. Nobena država danes ne more biti prepričana, da lastne napake in napake drugih ostanejo brez posledic le zato, ker je dovolj daleč. Vse, kar drugi počnejo ali ne počnejo, vpliva tudi na nas. Manj kot kadarkoli smo lahko ravno-

devanji in skriti vsi cvetovi prihodnjih upanj. Ti se bodo razcveteli na upanjih in hrepene njih mnogih rodov in posameznikov, ki so v velikih evropskih potresih v tem stoletju razumeli svoje poslanstvo v obrambi slovenskega naroda, njegovi ohranitvi in uveljavljanju njegovih legitimnih interesov in potreb. Te prihodnosti nas ne bi smelo biti strah. Trdno sem prepričan, da smo jo sposobni sooblikovati. Trdno sem prepričan, da bodo tudi Prekmurci nepogrešljivi in dejaven člen tega skupnega slovenskega in evropskega projekta za prihodnost.

Odločitve, ki so v preteklosti zadevale in tudi boleče prizadevale slovenski narod, so bile rezultat vsakokratnega razmerja sil in interesov v mednarodni skupnosti. Lahko bi bile drugačne, za nas tudi ugodnejše. Vendar dejstva, četudi praviloma ni bilo upoštevano, da je slovenski narod ves čas tega nesrečnega, iztekajočega se stoletja želel uveljaviti pravico do samoodločbe, ohraniti svojo identiteto in možnost svobodnega razvoja, ni bilo mogoče zanikati nikoli. Kajti to je bilo hotenje vsega slovenskega naroda in posebej tistih Slovencev, ki so za njegovo uveljavitev storili več kot drugi. Tistih, za katere bi mi Prekmurci rekli: "Na veke živěj, šteri za domovino merjej." Prav je, da se s temi domačimi besedami na koncu spomnimo vseh, ki so v tem skupnem naporu skrbeli, da ima Slovenija danes svoje Prekmurje – in mi, Prekmurci, svojo slovensko domovino. Od Kūzmičev in Rajiča, Ivanocyja, Košiča, Trstenjaka in Klekla, Slaviča, Maistra, Štefana Kovača in Miška Kranjca ter mnogih drugih, ki jih pozna zapletena zgodovina naše domače pokrajine ob Muri. Slava jim in hvala.

Beseda in zvok sta se dopolnjevala, brez malih ekranov in videotehnike pa tudi ni šlo.

Spoštovani!

Mirovna konferenca v Parizu pred osemdesetimi leti ni odpravila glavnih vzrokov, ki so 1914. leta sprožili vojno, ni prinesla pravičnejše razdelitve sveta.

Versajska Evropa ni postala temeljni garant svetovnega miru, temveč generator novih konfliktov. Društvo narodov zaradi mno- žice razlogov, posebej pa zaradi novih razmejevanj v Evropi, svoje vloge varuha miru in varnosti na svetu ni moglo nikoli docela uresničiti.

V letih po prvi svetovni vojni se je izkazalo troje pomembnih dejstev: da je mogoče uresničenje slovenske samostojne države le v razmerah, ko se bodo evropske in svetovne velesile odrekale načelu delitve interesnih sfer in absolutnemu gospodstvu nad življenjem malih narodov, da je politična razboritost slovenskih ljudi zelo velika in težnja po lastni politični identiteti neustavljiva ter da slovenstvo za udejanjenje lastne države potrebuje preudarno in slovenstvu zavezano politiko, ki se zmore dvigniti nad zastopanje ožjih strankarskih interesov.

Nemogoče je izenačevanje današnjih razmer s takratnimi. Očitne so razlike in spremembe. Vendar ostaja dejstvo, da številni, danes bolj ali manj uspešno reševani problemi koreninijo v takratnih dogajanjih in da jih bo mednarodna skupnost reševala tudi še v naslednjem stoletju; skupaj z novimi izzivi,

dušni do tega, kar se v svetu dogaja. Tudi na Balkanu. Njegova stabilizacija je tudi naša dolžnost. Kot dolžnost in interes vseh, ki so pred dnevi v Sarajevu dvignili svoj glas za mir in stabilnost na Balkanu. To ni bil diktat zmagovalcev, kot se je to praviloma dogajalo na mirovnih konferencah doslej. Bila je podpora in poziv narodom na Balkanu, da naj gredo po poti miru, demokracije, spoštovanja človekovega dostojanstva in človekovih pravic ter tržnega gospodarstva in socialne pravičnosti v Evropo 21. stoletja. Ta jih pričakuje vse, z velikim upanjem, tudi demokratično Srbijo, katere državna politika je rodila vso to nakopičeno strašno zlo, kot zaželeno partnerje in jim je pri tem vstopanju v združeno Evropo pripravljena tudi solidarno pomagati. Ponosni smo lahko, da je med državami, ki so naslovile ta poziv, tudi demokratična Slovenija.

Prihodnost je v Združenji Evropi. Zanj o upravičeno pričakujemo, da bo skupnost enakopravnih in po nacionalni identiteti prepoznavnih velikih in malih evropskih držav, ki bodo živele v miru, sodelovanju in tekmovanju ter v vse manj z administrativnimi in političnimi državnimi mejami zamejenem prostoru.

Trikrat v tem stoletju so o usodi slovenskega naroda in njegovi državi odločali na mirovnih konferencah. Zdaj državo imamo. V njej so zbrani vsi cvetovi preteklih priza-

Povezovalca programa sta bila Nataša Matjašec in Dario Varga.

NA ZNANSTVENI KONFERENCI TUDI O SPOMINSKI TABLI

V soboški grajski dvorani se je ob navzočnosti predsednika Republike Slovenije drugega v mesecu septembru začela dvodnevna znanstvena konferenca ob 80. obletnici priključitve Prekmurja Sloveniji. Uvod vanjo je bil govor Vilmoša Tkalcia iz leta 1919, ki ga je interpretiral Dario Varga. Dramski igralec pa je izkoristil priložnost in v svojem ter imenu Okrogline izrekel željo po namestitvi spominske plošče na spomeniško zaščiteni stavbi Zvezde, nekdanjem hotelu Dobray, s katerega balkona je bila razglašena Murska republika. Prebral je:

Leta 1975 so želeli v M. Soboti odkriti spominsko ploščo "Prekmurski rdeči republiki", čeprav pod tem imenom sploh ni obstajala.

Imenovala se je Murska republika. Razglašena je bila 29. maja 1919., že 3. junija so jo porazili proletarski oddelki Madžarske republike svetov, njen ustanovitelj Vilmoš Tkalec pa je poražen zbežal v Avstrijo.

Da bi zadevo s spominsko ploščo Murski republiki razčistili, so leta 1979 v Radencih priredili znanstveni simpozij z naslovom Revolucionarno vrenje v Pomurju v letih 1918-1919, na katerem naj bi ugotovili, kdo ima prav glede Vilmoša Tkalcia in Murske republike: ali dr. Rudi Kyovsky, Miroslav Kokolj in Miško Kranjec, ki so trdili, da je bil Vilmoš Tkalec kontrarevolucionar, ali Dr. Julij Titl, ki je v njem videl socialističnega revolucionarja.

Spominska plošča ni bila nikoli postavljena. Torej so dogajanja v zgodovini lahko le po-

zitivna ali negativna, glede na to, kakšni opredelitvi ali kakšnemu družbenemu redu se priklanjajo. In če je dogodek označen kot pozitiven, so vsi negativni pojavi, ki ga spremljajo, zgolj nekaj neizbežnega. Ali če je označen kot negativen, potem so njegove slabosti seveda toliko bolj negativne, prednosti pa le naključne.

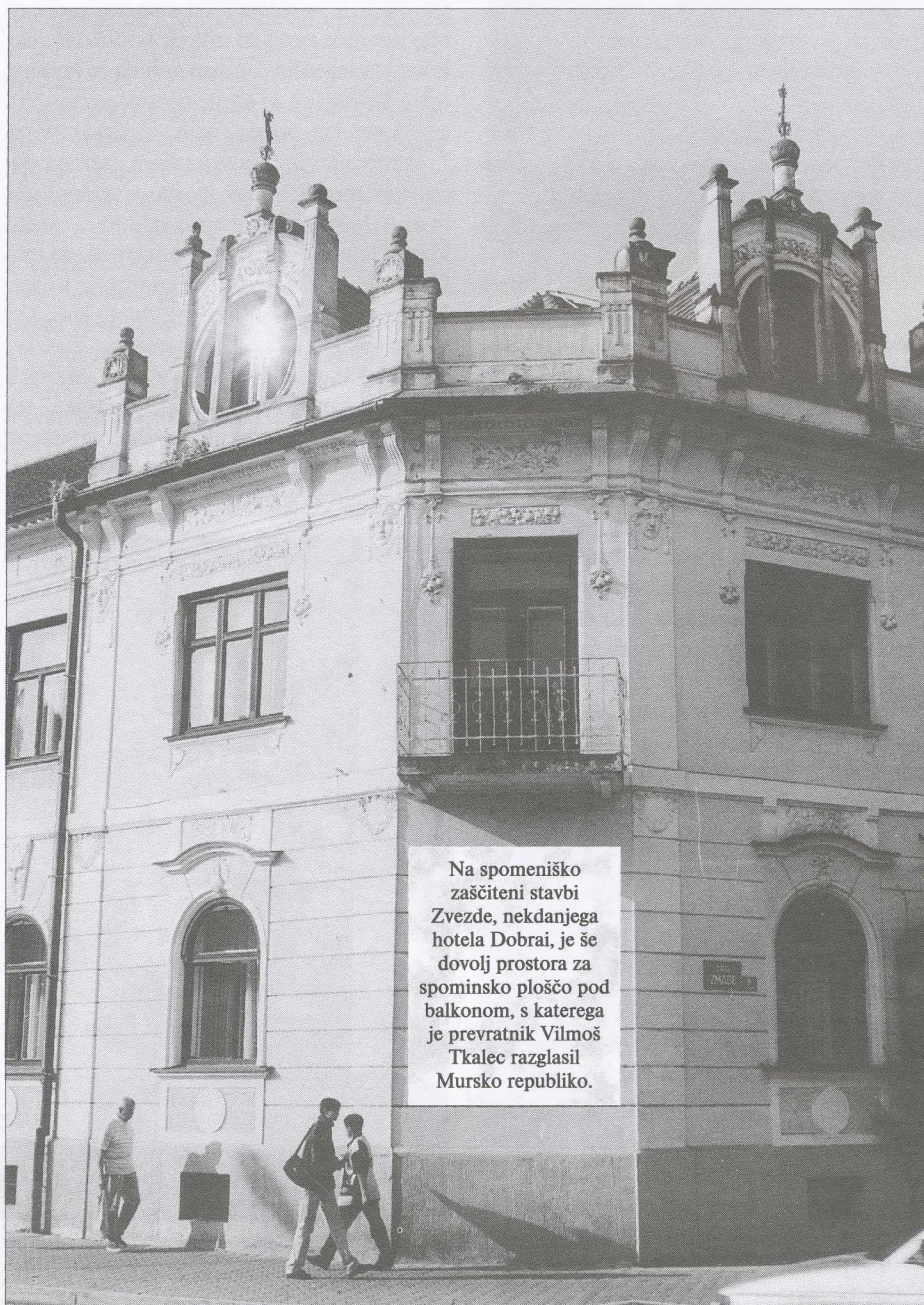
Na ta način sta bila vedno ocenjevana tudi oseba in delovanje Vilmoša Tkalcia, z njim pa tudi takratno zgodovinsko dogajanje. Vendar, čeprav naj bi bila v znanosti resnica le ena, je resnica vedno le takšna, kot jo razlagamo, torej različna.

Prekmurci smo se spet podpisali pod novo poglavje zgodovine. Spet živimo v novi državi – v republiki Sloveniji. So se danes končno uresničile velike sanje, ki jih je nekoč, leta 1919, sanjal Vilmoš Tkalec? Ali pa so njegove sanje sanje Združene Evrope – kontinenta, ki bo združil velike in majhne narode, avtonomne in enakopravne kulture? Dežela regij in pokrajin, in ne dežela držav, državnih meja in vojsk? Dežela stoterih zgodovinskih in ne samo ene – z zlatimi črkami pisane?

Kdo se danes še spomni Vilmoša Tkalcia? Kdo se spomni njegovih sanj, ki so se zlepe z resničnostjo za celih sedem dni – od 29. maja do 4. junija leta 1919, in ki so se imenovala Murska Republika? In zakaj so trajale samo sedem dni? Zakaj ne bi živele vsaj v našem spominu?

Prekmurci vse preradi in vse prehitro izgubimo svoj nacionalni spomin. Pustimo, da čez našo lastno preteklost pade plašč ideologij in da naša zavest v imenu višjih ciljev sramežljivo povese oči ter se udobno zlekne v naročje velikih idej, ker so ji lastne sanje samo v napoto in v prehujo breme. Kdo se spomni motivov Vilmoša Tkalcia? In kdo se spomni prekmurskih politikov in politikantov, naših revolucionarjev in kontrarevolucionarjev, naše vojske in naših tihotapcev? Prekmurska politika je bila, prav tako kot politika vsakega naroda, države, pokrajine ali mesta, splet različnih motivov, okoliščin, dejanj, idej in predvsem ljudi – pošte-nih in zvestih, povzpeticov in izdajalcev, strahopetcev in junakov, goljufov in manipulantov... Takšne se moramo spominjati in na takšno moramo biti ponosni, ker – takšni smo sami.

Spominska plošča Murski republiki in njenemu ustanovitelju Vilmošu Tkalcu nima namena rehabilitirati zgodovinskega dejstva niti ustvarjati novega junaka. Ni obračun z zgodovino niti himna neki zgodovini. Želi zgolj dokumentirati – opozoriti na resnico, ki jo je zapisala zgodovina. In zgodovinska distanca nam bo jasno izpričala, da je vsaka politika stvar ljudi, ki jo ustvarjajo. Da je hkrati majhna in velika, umazana in sveta...

Na spomeniško zaščiteni stavbi Zvezde, nekdanjega hotela Dobray, je še dovolj prostora za spominsko ploščo pod balkonom, s katerega je prevratnik Vilmoš Tkalec razglasil Mursko republiko.

Z odkritjem spominske plošče bi radi iztrgali prav ta košček prekmurske preteklosti iz pozebe, ga torej brez obotavljanja in brez olepšav znova priklicali v spomin.

Kajti ta preteklost je samo naša – prekmurska. Globoko v njej je zakopana prekmurska duša in ta bo vekomaj takšna – prekmurska. Tak je bil tudi Vilmoš Tkalec – človek, ki je 29. maja leta 1919 ob 11.30 z balkona hotela Dobray vöskričo Mörsko republiko.

In na koncu. Gospod predsednik, dame in gospodje!

Prosim vas, da moj današnji nastop razumete kot pobudo in da podprete prizadevanja društva Okroglina in moja prizadevanja za postavitev spominske plošče Murski republiki in Vilmošu Tkalcu na pročelju današnjega hotela Zvezda. Hvala.

Pozdravne besede organizatorja je izrekla direktorica Pokrajinskega muzeja v Murski Soboti Irena Šavel in govorila tudi o pobudi za znanstveni simpozij. "Pobuda za znanstveni simpozij je bilo dejstvo, da je dogodku izpred

80 let, ki tukaj živčim Slovincem omogočil narodno-politični in kulturni razvoj znotraj slovenskega narodnega prostora, treba dati širšo strokovno obravnavo. Ob tem ne gre le za sodobno zgodovinsko verifikacijo takratnega dogajanja, temveč tudi za osvetlitev kulturnega, gospodarskega, političnega in narodnega razvoja ljudi tega prostora v osemdesetih letih." Glasno pa je ob tej priložnosti tudi izrekla željo: "Naša želja je, da v dneh simpozija objektivno ocenimo zgodovinsko dogajanje, obenem pa določimo smeri razvoja te najsevernejše slovenske pokrajine, ki v srcu Evrope s svojo narodno in versko mešanostjo, obdana kar s tremi državami, najbolj izrazito odseva multikulturno vizijo združene Evrope."

V imenu gostitelja – Mestne občine Murska Sobota je vabljenim gostom dobrodošlico izrekal župan. Anton Slavic ni skoparil s kritiko do nas vedno bolj mačehovske države, ki od nas pričakuje poceni kruh, daje pa nam drobtinice, če ilustrativno poenostavimo daljše in analitično povedano.

Osrednji govornik, predsednik države Milan Kučan, je najprej izrekel zadovoljstvo nad znanstvenim simpozijem, opredelil njegov pomen in med drugim citiral moderatorko srečanja Metko Fujs, da naj ta pokrajina ne postane le prometni koridor na vzhod, od katerega bomo tukajšnji prebivalci imeli bore malo. Povedal je še veliko tehtnih besed.

V delovnem delu konference je imel o problemu razumevanja v Evropi po 1. svetovni vojni prvi referat dr. Dušan Nečak. Sledili so mu številni drugi, ki jih bomo v skrajšani obliki ponatisnili tudi v Soboških novinah, če se bo s predlogom odgovorne urednice strinjal novi Izdajateljski odbor glasila: da bi lahko poleg uradnih objav objavljali tudi strokovna besedila.

Enega takšnih o naši identiteti in prekmurski duši, o kateri je govorila na okrogli mizi v občini Moravske Toplice, pričakujemo za naše javno glasilo tudi od Metke Fujs, zgodovinarke Pokrajinskega muzeja v Murski Soboti, ki je poklican za tovrstno dejavnost.

Središče mesta

ZAKAJ SOBOTA (ŠE) NIMA DUŠE?

Ne v opravičilo, v pojasnilo naj že v prvem stavku zapišem, da pričujoči tekst ni ne strokovna razprava ne novinarsko nerganje, marveč razmišljanje prebivalca Sobote, ki se kljub skoraj štirim desetletjem bivanja v največjem pomurskem naselju ne počutim Sobočan-meščan, temveč (zgolj) prebivalec tega mesta. Zakaj? Kratek odgovor: ker Murska Sobota (še) nima duše. Ta "okleščeni" stavek pa terjaja obsežnejši razmislek.

Že zaradi narave poklica sem podrobneje seznanjen z dolgoletnimi/večdesetletnimi obeti, da bodo v Soboti uredili mestno središče po zgledu drugih, enakih ali manjših/večjih mest. Spomnim se, da so mi o teh "načrtih" pripovedovali daljnjega leta 1969.

Od takrat na toliko in toliko let nekoliko glasneje govorijo, kako bi bilo potrebno "zapreti" del Slovenske ulice ter jo "prepustiti" pešcem in občasnim prireditvam, s katerimi bi popestrili mestno sivino (pri čemer so izzvzeti uveljavljeni kulturni dogodki in prireditve, ki potekajo v ustanovah). Hkrati z novicami o ureditvi mestnega središča, čemur pravim "duša mesta", poslušam informacije o pripravi projektov, kako to narediti, o štetju avtomobilov in pešcev na najbolj prometni ulici in križiščih. V zadnjih letih je k temu "pritaknjena" tudi izgradnja po načrtih arhitektov, ki so jim prisodili prvo mesto na natečaju za ureditev središča Sobote.

Čas seveda "polzi" mimo, Slovenska ulica pa je kar naprej in prepogosto "dirkališče" za tiste voznike motornih koles in avtomobilov, ki nimajo pameti v glavi, ampak v "jajcih" (a so značajske "brez jajc" – da policije to ne moti, je druga zgodba).

Pri "zadevi" tisti, ki bi morali poskrbeti za ureditev mestnega središča, kar naprej "odkrivajo Ameriko oziroma toplo vodo". Moteče pa je, ker ni potrebno (iz)najti ničesar novega, ampak se ozreti naokoli in pogledati v druga slovenska mesta, pa k vzhodnim in zahodnim sosedom.

Značilen je primer madžarskega Sombotela/Szombathelya. Nekoliko starejši, torej moja generacija, se spomnimo, kako so po središču Železne županije vozili tramvaji in vsa druga prevozna sredstva. Nato so se

"spomnili", da ne bi bilo napak, če bi mestno središče zaprli, uredili na novo in ustvarili prijazno okolje meščanom in onim, ki jih iz različnih vzrokov obiskujejo. Spomnim se, kako so "strokovno" ugotavljali, da mestnega središča ni mogoče zapreti, ker zlasti kupci iz Avstrije ne bodo imeli kje pustiti avtomobilov in se bodo zato Sombotelu izognili. A se ni zgodilo nič takega: zdaj, ko je mestno središče lepo, domiselno urejeno, je na voljo tudi več parkirnih prostorov (ki pa niso zastoj, a k parkiranju in parkirnin se bom še vrnil), obiskovalcev je še več in na osrednjem trgu se počutijo prijetno, pogosto celo domače, denimo ves december, pa ob tednu knjige na Madžarskem in ob številnih drugih priložnostih. Lepo cvetje, vodomet, brez katerega na Madžarskem pri urejanju mest ne gre ... miren kraj celo za mamice z otroki v naročju ali v vozičkih...

Tudi tista generacija študentov, ki je postopala po mariborskem "ezleku" pred dvajsetimi leti, se bo spomnila, koliko avtomobilov je vozilo ali bilo parkiranih pred hotelom Orel in v neposredni okolici (tudi znameniti topolino smo občudovali tam). Zdaj je prostor za promet zaprt, na njem so številne, meščanom prijazne prireditve, obiskovalcev pa v štajerski prestolnici, kjer je res težko najti parkirni prostor, zaradi tega zagotovo ni manj, kot če bi bil promet dovoljen.

Podoben in še najbolj "svež" je primer iz avstrijske Radgone, kjer so predlani in lani hiteli z urejanjem mestnega središča zaradi deželne razstave (in zaradi hitenja naredili tudi več napak kot bi jih sicer – odtlej domačini skoraj dosledno parkirajo na sodobno urejenem parkirišču v neposredni bližini mestnega središča) in "naredili" ploščad, na kateri so pogoste kulturno-zabavne prireditve, ob robu pa priljubljeni gostinski lokali, kjer strežejo na prostem takoj, ko je toplo, tudi če je marec ali april, ne pa kot v Soboti, ko mora "priti" določeni datum, da gostinci postavijo mize in stole pred lokale. V vsakem primeru vsaj mesec za svojimi kolegi v Avstriji in na Madžarskem, pa tudi v Ljubljani, kjer strežejo že na prijaznem aprilskem soncu.

Nanizal sem tri primere ureditve mestnih središč v treh državah, vključno seveda s Slovenijo, lahko bi jih še in še.

Verjamem, da povsod mestnega središča ni mogoče zapreti brez drage obvoznice. Primer je porabski Monošter, kjer so lani in letos bolj ali manj domiselno uredili mestno središče, skozi katero vozijo avtomobili na nekaj domačih koncev ter proti Sloveniji in Avstriji.

Za Soboto ni potrebno biti ravno strokovnjak, da bi ugotovil, kako preprosto bi lahko Slovenska ulica postala "duša mesta". Nihče na eni ali drugi strani ulice ne bi bil prikrajšan niti zdaj niti ko bo izgrajeno mestno središče po sprejetih načrtih, le prometne smeri bi morali prilagoditi, denimo v Zvezni ulici, kjer bi potekal promet v obe smeri, medtem ko je zdaj enosmerna. Tudi zato sem prepričan, da je zavlačevanje na čas, ko bo mestno središče urejeno v celoti, neumestno in neupravičeno.

Nimam konkretnega predloga, kako urediti zaprto Slovensko ulico, ampak prepuščam ideje, pobude in uresničitev/izvedbo strokovnjakom. Toda vem, kakšno mora biti mestno središče, ki ga je mogoče sprejeti in imeti za "dušo mesta." Čisto nekaj drugega, kot dve ali tri stojnice kiča decembra pred božičem, denimo. Kajti sicer redke prireditve na pločnikih ob Slovenski ulici so bile zmeraj lepo sprejete, tudi če so bile ob sobotnih dopoldnevih, ko nas večina želi čim prej "zbežati" iz mesta.

Težko je reči tudi karkoli spodbudnega za prometno ureditev Sobote. Nikjer ne vidim opravičila, da za parkiranje v središču mesta ni potrebno plačati, ampak zgolj naravnati uro. Vas je kdo v Mariboru, Gradcu ali Sombotelu (pa tudi v ožjem središču Slovenj Gradca) vprašal, če ste večji jezika za nakup parkirnega listka – previdni bodite na Madžarskem, za vsako parkirišče v mestu je drug listek iz avtomata. Ali če imate v Mariboru primerne bankovce, ki jih avtomat pogosto celo "ne vzame." V naštetih in drugih mestih vas ne sprašujejo, ampak zahtevajo, da se prilagodite njihovim razmeram; če ne pristanete, lahko odpotujete v Soboto in vsako uro premaknete kazalec na parkirni uri, kar počnejo tudi tisti, ki se vozijo v službo za širino in ne za dolžino pločnika, kot je cinično že pred leti dejal moj prijatelj Jože.

Enaka oziroma precej podobna je zadeva z urejenostjo parkiranja za stanovalce ožjega (in širšega) mestnega središča (v povezavi z vsebino prejšnjega odstavka). Na blokovskih dvoriščih lahko parkira, komur se zljubi, od traktorja do tovornjaka – in seveda vsi avtomobili, s katerimi ni mogoče v trgovine, ker imajo nekatere stopnice. Stanovalcem so obetali, da se bodo v Soboti lotili tudi te, relativno preproste naloge. Iz računalnika sem "natisnil" tekst, ki smo ga stanovalci Zvezne ulice 2 in 4 poslali na ustrezen naslov, ker so nas prosili, naj predlagamo svoje videnje ureditve parkiranja. Datum tega "dopisa" je 7. oktober 1996. Verjeli ali ne, odgovora na besedilo (ki ga zaradi pomanjkanja prostora res ne morem prepisati, lahko pa to storim prihodnjič), v katerem smo predlagali konkretne rešitve na javno izrečeno željo, do danes nisem prebral. Da je zdaj "norišnica" na dvorišču še večja, ni potrebno razlagati, kajti vsaj polovico parkirnega prostora so si prilastili prodajalci krame in kiča na nekdanjem parkirišču ob Galeriji, nekaj pa tudi branjeveke in trgovci z bližnje tržnice (kakor da ne bi mogli parkirati na velikem, gramoznem parkirišču ob Galeriji). Ki pa seveda niso krivi se svoje početje, le izkoristili so (ne)urejenost mestnega središča.

Tudi pri urejanju parkiranja pred bloki, v Soboti "odkrivajo Ameriko" (namesto da bi si priskrbeli denar in potovali tja). Kar nekaj let je, morda deset ali leto manj, ko sem moral na Ptuj. Znanec mi je po telefonu povedal, kje stanuje in me opozoril, da na dvorišče z avtom ne morem, ker je zaprto z zapornico. In da naj pozvonim, da me s kartico spusti na njihov prostor. Da ne bo narobe razumljeno: znanec nima stanovanja v "čistem" bloku, ampak je v pritličju trgovina, zgoraj pa so stanovanja, kot je to običaj v mestih, tudi v Soboti. Toda v Soboti ne moremo urediti parkiranja, denimo na dvorišču Blagovnice, ker zadevo "še proučujejo" naši konkretni predlogi nosijo datum 7. oktober 1996). Seveda bi morali parkiranje urediti v mestu in pri vseh stanovanjskih blokih, ne samo pri Blagovnici, da se razumemo. Ko tako nekdo od ne vem kod postavi avto, s katerega odpada zemlja in blato tik pred vrata, me "zabodeno" pogleda, če ga vprašam, kako bi ravnal, če bi enako storil pred vhodom na njegovo dvorišče ali pred vrati njegove hiše.

Odklanjam mnenje, naj tisti, ki hoče imeti mir in lastni parkirni prostor, poskrbi za svojo hišo, sicer pa naj se sprijazni z razmerami, ki pač so. Tudi če je nekaj resnice v takih in podobnih besedah, sem prepričan, da bi moralò biti sleherno mesto kar najbolj "prijazno" do svojih prebivalcev. Kajti če se meščani počutijo dobro v svojem mestu, s prijaznostjo sprejemajo tudi obiskovalce. Nimajo jih za "nekaj" in "nekoga", ki moti njihov mir. Kje, na kako urejenem prostoru in kako daleč od trgovin, uradov in lokalov bodo lahko pustili svoja vozila – za to mora poskrbeti tisti, ki zna zaračunati (in obvezno narediti še kak "poračun") vse, najbrž celo zrak, ki ga dihamo. Z urejenostjo parkirišč za meščane je povezan tudi njihov odnos do čistoče na mestnih površinah in ob blokih. Meni, denimo, ne pride niti na pamet, da bi pozimi čistil sneg na parkirišču pred blokom, nekaj metrov stran pa bi nekdo čakal, da pusti avto na očiščenem prostoru in gre na kavo; ali celo šel pometat in pobirati smeti. Parkirišče uporabljam v poprečju uro do dve na teden, ker imam garažo nekaj minut stran, ampak tudi tedaj redko najdem prosto mesto. Ko bo parkirni prostor, ne gléde na to, koliko ga bo, res namenjen nam stanovalcem, sem pripravljen na odstranjevanje snega ali spomladansko čiščenje. Dokler bo tako, da nikogar ne moti, če ima prodajalec kiča za "skladišče" že nekaj mesecev na parkirišču razpadajoč avto, me ne bo pri nobeni "akciji" urejanja okolice bloka. In nisem edini, ki tako razmišljam.

Zelo poučna je tudi zadeva s podzemnim parkiriščem v Kocljevi ulici, kjer je v prvem prostoru zmeraj nekaj centimetrov vode, upravljavec bloka pa žalostno gleda in "ugotavlja", da ni nikogar, ki bi bil kriv za očitno malomarnost (bloki so stari manj kot deset let). Prepričan sem, da še živijo tisti, ki so garaže pod zemljo projektirali, in oni, ki so jih "delali", zato bi bilo v utehu zanimivo slišati vsaj za njihova imena. Morda tudi zato, ker nekateri, ki so v preteklosti imeli največ besed (in "svinčnika") pri "risanju" mesta, zdaj na raznih sestankih "prodajajo pamet", kako je Sobota urbanistično "sračje gnezdo." Kot, da imamo vsi "zradiran spomin." (Po nekaj več kot enoletnih "poplavam" so v septembru le uspeli speljati vodo z garaž...)

Središče Sobote dobiva novo podobo. Kdo vse je ali ni zaslužen za to, me niti ne zanima, čeprav je očitno, da se banka in pošta ne širita zaradi vodstva mestne občine, ampak zaradi obsega svojih dejavnosti. Ampak to niti ni toliko pomembno, pomembneje se mi zdi, da slednjič postajajo obeti o izgradnji Pokrajinske in študijske knjižnice realnost, s katero se bo spremenil tudi del mestnega središča. Kajti nihče me ne bo prepričal, da mora biti sredi mesta gramozen parkirni prostor, kot je pri Galeriji. Ták prostor ne more biti v ponos nobenemu mestu, čeprav v soboškem primeru "čaka" na pozidavo. Vendar ga ni bilo potrebno ograjevati z betonom in železom, če nihče ne pobira parkirnine. Smešno za tiste, ki vsaj malo poznajo urejenost slovenskih in drugih mest.

Na koncu še droben primer, zopet iz avstrijske Radgone. Še preden so uredili mestno središče (pri čemer se pogosto vprašam, ali je avstrijska Radgona sploh mesto ali malo večji trg, čeravno ima zveneče ime Bad Radkersburg), so imeli tik ob cesti ploščad z mizami in stoli. Zaradi večjega števila gostov, kot je bilo prostora, so nekaj miz postavili čez cesto, ob spomenik. Dekleta so stregla čez cesto, po kateri je potekal "normalen" promet. Si lahko predstavljate, da bi stregli čez soboško prometno cesto, denimo Slovensko ali ulico Štefana Kovača (ki je zaradi nemogočega parkiranja "lepa slika" neurejenega prometa v mestu)? In na koliko časa bi morali iskati druga dekleta za strežbo, ker bi prejšnja "pokončali" motoristi, ki prav pred lokali "spuščajo" jeklene konje (in pamet) s povodcev. Prava "specialiteta" za nekatere motoriste je vožnja po zadnjem kolesu sredi nedelje po središču mesta – ulica pa se konča pred policijsko postajo.

In čisto za konec: v razmišljanju namenoma nisem nikogar imenoval, ne posameznikov ne inštitucije. Ostal sem na načelni ravni iz vsaj dveh razlogov: tisti, na katerega so pripombe naslovljene, se je lahko našel; vrsta pripomb pa ima širši pomen, ne samo za ožje mestno središče Murske Sobote.

Ernest RUŽIČ,
prebivalec Sobote

KOMUNALNA UREDITEV IN PROMETNA VARNOST

URESNIČEVANJE PROMETNE VARNOSTI V MESTNI OBČINI MURSKA SOBOTA

Mestna občina Murska Sobota si že od same ustanovitve prizadeva na svojem območju zagotoviti čim večjo varnost vseh udeležencev v prometu, še zlasti otrok, pešcev in kolesarjev.

Programa za izboljšanje prometne varnosti uresničuje na več področjih:

1. na normativnem,
2. pri prostorskem načrtovanju,
3. pri urbanističnem načrtovanju,
4. pri izvedbenem, t. j. prek
 - naložb v cestno-komunalno infrastrukturo,
 - in prek vzdrževanja v cestno-komunalno infrastrukturo,
5. pri preventivi in vzgoji v cestnem prometu.

KDAJ – ČE SPLOH – POVEZAVA KOCLJEVE S CANKARJEVO?

Za povezavo Kocljeve in Cankarjeve ulice je bila že davno porušena Grabarjeva hiša – namesto nje je zdaj tam neuporabna zelenica sredi mesta. Cankarjeva ulica je iz mirne mestne ulice čez noč postala ulica balkanskega transporta in tako kot lastnik porušene hiše je pokojni najglasnejši mestni svetnik, ki se je zavzemal za njeno ureditev. Doslej je še nismo dočakali, čeprav je križišče s Slomškovo eno najbolj nepreglednih in zato nevarnih, pa tudi neobičajnih za voznike. Za pešce pa je tako bolje, da se mu izognejo in ne tvegajo tudi zaradi hoje po preozkem pločniku.

1. Na normativnem področju je Mestna občina Murska Sobota že takoj po ustanovitvi, t. j. leta 1996, sprejela Odlok o varnosti v cestnem prometu, s katerim so med drugim določene površine izključno za pešce in površine za kolesarski promet. Po tem odloku je bila ustanovljena in organizirana redarska služba, ki nadzira in izvaja določila odloka – tudi sankcioniranje uporabe javnih prometnih površin v nasprotju z njegovimi določili, še zlasti parkiranje na

pločnikih in poteh v šolo. V lanskem letu je občina sprejela Odlok o kategorizaciji občinskih cest, s katerim so kategorizirane vse ceste na območju občine, na katerih poteka javni promet, in to glede na namen, ki ga imajo v prostoru za promet. S tem odlokom so kategorizirane kot javne poti tudi kolesarske steze. V pripravi je še odlok o občinskih cestah, s katerim želi občina v skladu s pooblastili iz Zakona o javnih cestah urediti vsa vprašanja v zvezi z upravljanjem, gradnjo in vzdrževanjem občinskih cest. Znano je namreč, da so ceste oziroma njihovo stanje eden od elementov za zagotavljanje varnega prometa.

2. Na področju prostorskega planiranja so v izdelavi spremembe in dopolnitve planskih aktov občine, za katere se izdelujejo ali pa so že izdelane tudi določene strokovne podlage, od katerih so v veliki meri tudi odvisne planske odločitve. Kot strokovno podlago naj omenim prometno študijo, ki jo je naročila Mestna občina Murska Sobota in je že izdelana. Izdelana je bila na podlagi obsežnega štetja prometa na vseh pomembnejših prometnicah, tudi vpadnicah, in štetja prometnih tokov v križiščih ter na podlagi določenih napovedi o prometu v prihodnje – tudi glede na predvideno izgradnjo avtoceste ter priključne ceste nanjo z "zbirno" cesto.

Poseben poudarek na področju prostorskega planiranja je dan kolesarskemu prometu – s predvidenimi kolesarskimi stezami, s katerimi bodo z občinskim središčem v prihodnosti navezana vsa naselja v mestni občini.

3. Na področju urbanističnega načrtovanja in projektiranja se v sklopu izdelave prostorskih izvedbenih aktov posebna pozornost namenja prometu. Občina je že sprejela lokacijski načrt za "zbirno" cesto, ki bo bistveno razbremenila mesto Murska Sobota, še zlasti mestno središče, saj bo prevzela t. i. tranzitni promet z enega na drugo stran mesta, med tem ko bo po predvideni avtocesti potekal medkrajevni in mednarodni promet, ki sedaj teče skozi mesto Murska Sobota – v glavnem po Cankarjevi ulici.

Med izvedbenimi akti naj še omenim zazidalni načrt za center mesta, ki ga je občina že sprejela in na podlagi katerega – in izhodišč prometne študije – trenutno izdelujejo projekt enosmernega prometa v Murski Soboti. Izdelan je projekt ureditve kolesarskega prometa v Murski Soboti, in sicer v tistem delu, kjer je možno z manjšimi gradbeno-tehničnimi posegi urediti kolesarske steze na

obstoječih površinah. Trenutno je v izdelavi projekt za nadaljevanje kolesarske steze od Černelavec do Kupšinec in projekt za ureditev ulice Štefana Kovača, medtem ko je projekt za ureditev Gregorčičeve ulice, ki vključuje tudi ureditev kolesarskih stez, pločnikov, avtobusnih postajališč ipd., že izdelan.

Poleg navedenega Mestna občina Murska Sobota kot lokalna skupnost, pristojna za urejanje prostora, daje soglasja oziroma mnenja v sklopu upravnih postopkov za posege v prostor, ki jih vodi Upravna enota. Tudi prek teh postopkov Mestna občina Murska Sobota "skrbi", da se predvideni posegi načrtujejo tako, da se ob tem upoštevajo tudi določene zahteve s področja prometa, ki pripomorejo k izboljšanju prometne varnosti (postavitve ustrezne prometne signalizacije, gradnja ustreznega priključka ipd...).

4. Na izvedbenem področju, tako pri naložbah v cestno-komunalno infrastrukturo kot tudi na vzdrževanju le-te je bilo v zadnjih nekaj letih storjenega kar precej – tudi za izboljšanje prometne varnosti otrok in drugih pešcev ter kolesarjev.

PROMETNA GNEČA

Promet na naših cestah je vse gostejši, prometnih nesreč novemu zakonu navkljub ni manj kot pred njegovim sprejetjem in tudi talne oznake niso dovolj za preprečitev najhujšega. Posebno še, če je voznik pijan in ne upošteva prometnih pravil, ali pa ne obvlada vozila in je zaradi zgoščenega prometa nestrpen. Zato poskrbimo za prometno varnost tudi z osveščanjem in opozarjanjem, predvsem pa z ureditvijo ustreznih cestnih signalizacij na območju Mestne občine Murska Sobota – v našem neposrednem življenjskem okolju.

V letošnjem letu sta bila zgrajena dva odseka kolesarskih stez: v Černelavcih ob regionalni cesti R 441 ter ob lokalni cesti Murska Sobota-Krog. V lanskem letu je bil zgrajen del kolesarske steze Murska Sobota-Bakovci,

V STRNJENI KOLONI

Strnjena kolona je bila posneta v času sončnega mrka, ki je v Prekmurje privabil več Slovencev kot proslave jubilejev ob priključitvi Prekmurja matični domovini. Če sodimo po takrat objavljenih anketah v osrednjih slovenskih časopisih, štirideset odstotkov prebivalcev naše države ni nikoli obiskalo pokrajine tostran Mure. Ker so bile opravljene pred mrkom, je slika po njem gotovo jasnejša, prometni zamaški pa so ostali in ob delavnikih mestne vpadnice ne kažejo drugačne podobe. In tako bo očitno do takrat, dokler se nam Prekmurcem ne bo zmračilo brez sončnega mrka in se ne bomo več zadovoljili z obljubami in drobtinicami iz vse bolj centralizirane Ljubljane.

leto prej pa še kolesarska steza Nemčavci-Murska Sobota ter kolesarska steza ob Kopališki ulici.

V zadnjih nekaj letih je bilo semaforiziranih več križišč, ki so prometno najbolj obremenjena in prek katerih vodijo šolske poti. Ta križišča so Lendavska-Gregorčičeva in Cankarjeva-Gregorčičeva, prek katerih vodi šolska pot za OŠ 3 in OŠ 4 ter križišče ulic Š.Kovača-M. Kuzmiča, ob katerem je v neposredni bližini OŠ 1. Ob OŠ 2 je bil postavljen semafor za pešce – tudi na šolski poti. Letošnjo jesen se predvideva še rekonstrukcija Tišinske ulice – od kanala do križišča z ulico Š. Kuzmiča ter semaforizacija križišča Tišinska-M. Kuzmiča, vključno z ureditvijo kolesarskih stez in pločnikov. Pri naložbah v cestno-komunalno infrastrukturo je bilo v zadnjih letih prek prioritarnih programov KS in MČ urejenih veliko pločnikov tako v mestu kot v naseljih Mestne občine Murska Sobota – s posebnih poudarkom na urejanju v neposredni bližini šol in tam, kjer potekajo šolske poti:

- pri OŠ 1 – pločnik ob Borovnjakovi, Ciril-Metodovi, Grajski, Kopališki, Prežihovi, Kopitarjevi, Aškerčevi itn.,
- pri OŠ 2 – pločniki ob delu Cankarjeve, Juša Kramarja, Rožno naselje, Z. Velnarja, Tomšičeve,
- pri OŠ 3 in 4 – pločniki ob Mladinski, Sodni, I. Regenta, Gregorčičevi, S. Rozmana itn.

V zadnjem času (v lanskem in letošnjem letu) se pločnikov v mestu ne ureja več toliko kot prejšnja leta, predvsem zato, da bi jih dokončno uredili po zgraditvi plinovodnega omrežja, le-to pa so začeli graditi v lani, letos pa poteka še intenzivnejše. Sočasno z urejanjem pločnikov in kolesarskih stez se v sklopu investicij urejajo tudi javne razsvetljave (kolesarska steza Černelavci), sicer pa je v zadnjih letih bilo veliko vloženega tudi v javno razsvetljavo iz sredstev za vzdrževanje cestno-komunalne infrastrukture. Javna razsvetljava je bila urejena v bližini šol ter tam, kjer potekajo šolske poti. Naj naštejem samo nekatere: javna razsvetljava v Prežihovi, Kopitarjevi, Mladinski, Slomškovi in Gregorčičevi ulici, v Šolskem in Ivanocyjevem naselju, posodobljena je bila v Trstenjakovi in Grajski ulici.

Iz sredstev za vzdrževanje cestno-komunalne infrastrukture so bile v letošnjem letu – tik pred prvim šolskim dnevom – obnovljene vse šolske poti (srčki) tako v mestu Murska Sobota kot v okolici šol v Bakovcih in Krogu. Na novo so bili zarisani številni prehodi za pešce v bližini šol in na šolskih poteh:

- v neposredni bližini OŠ 1 kar 10 dodatnih prehodov ter 9 dodatnih v okolici šole 3 in 4,
- dodatni prehodi so bili zarisani tudi pri OŠ Krog in OŠ Bakovci.

Dodatno so bile zarisane šolske poti v Ivanocyjevem naselju, pas za pešce na cestišču ter precej dodatnih šolskih poti (srčkov) v naselju Krog – ob OŠ. V zadnjih 2-3 letih so bile postavljene številne hitrostne ovire, in sicer povsod tam, kjer so bile pogoste prometne nesreče ter v bližini vseh šol – na cestah, po katerih ali prek katerih vodijo šolske poti. Tako so bile hitrostne ovire postavljene v križišču Prešernova-Š. Kuzmiča in križišču S. Rozmana-Gregorčičeva, po postavitvi ovir v teh dveh križiščih ni več nesreč – prej so se kar vrstile. Ovire so še postavljene v Trstenjakovi ulici (ob OŠ 2 in 4 oziroma OŠ 3) ter pri šoli v Krogu in Bakovcih.

V letošnjem letu je bila odpravljena še ena, vendar zelo izrazita ovira za pešce, predvsem pa šolarje, na šolski poti ob Gregorčičevi ulici – prestavljena je bila ograja Bertalančevih, ki se je "zajedala" v samo cestišče.

Seveda so bili pred začetkom šolskega leta obnovljeni vsi križi in napisi šola, kakor tudi vsa druga prometna signalizacija (talna in vertikalna).

5. Mestna občina Murska Sobota izboljšanje prometne varnosti uresničuje tudi pri vzgoji in preventivi v cestnem prometu.

Do letošnjega leta je pri županu delovala Komisija za varnost cestnega prometa, ki je bila zgolj tehnično telo in je obravnavala številne zadeve s področja tehnične ureditve prometa, sodelovala pa je tudi pri pripravi in izdelavi tistih aktov, ki so se tako ali drugače nanašali na prometne rešitve (tudi določeni zazidalni načrte, izdelava projektov za kolesarski promet, enosmerni promet ipd.). Kot telo mestnega sveta, t. i. politično telo, je imela Mestna občina Murska Sobota do letošnjega leta tudi svet za varnost cestnega prometa, ki pa je obravnaval le tista gradiva, ki so bila predmet obravnave na sejah mestnega sveta.

KROŽIŠČE ALI SEMAFORIZIRANO KRIŽIŠČE?

Ni hamletovsko, vseeno pa tačas zelo aktualno vprašanje, na katerega bomo morali dobiti odgovor od politike ali stroke. Slednja je neučinkovita, ker pušča vedno odločitev politiki, ta pa je nestrokovna in daje prednost močnejšim v vedno bolj odločujočem lobiranju. Preostali pa čakamo, predvsem kadar kot vozniki ne uspemo zapeljati iz stranske Noršinske ali Markišavske ulice na prometno severno vpadnico v mesto. Čeprav je država pripravljena semafor plačati in so namenska sredstva v tem primeru neizrabljena, ker imajo strokovni delavci rdečo luč.

Po sprejetju novega Zakona o varnosti v cestnem prometu je Mestna občina Murska Sobota v letošnjem letu ustanovila Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, katerega člani so v glavnem zunanji sodelavci in ljudje, ki se pri svojem delu kakorkoli ukvarjajo s prometom in prometno varnostjo. Svet je sestavljen tako, da so v njem ob članu občinske uprave še člani šol, združenj in društev s področja prometa, avtošol, organizacij s področja urbanističnega načrtovanja in projektiranja, zavarovalništva, policije ter organizacij za vzdrževanje cest. Pričakujemo, da bo s takšno sestavo Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu Mestne občine Murska Sobota bolj prepoznaven in se ga bo v prihodnje tudi bolj čutilo pri preventivi in vzgoji v cestnem prometu. Sicer pa naj naštejem nekaj letošnjih aktivnosti s po-

dročja vzgoje in preventive v cestnem prometu:

- Za vse osnovne šole je občina (oziroma njen Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu v sodelovanju z združenjem šoferjev in avtomekanikov ter mentorji prometne vzgoje OŠ) zagotovila izdelavo načrtov varnih šolskih poti.
- Po vseh osnovnih šolah in vrtcih je občina organizirala in finančno omogočila predstave čarodeja Nika na temo prometne vzgoje. Te predstave so bile otrokom zelo všeč, povrh pa so bile s stališča prometne vzgoje zelo poučne.
- V prvih šolskih dneh je občina v dogovoru s policijo ter v sodelovanju z združenjem šoferjev in avtomekanikov organizirala in zagotovila dodatne patrolje ob vseh osnovnih šolah, ki so bile v pomoč otrokom na poti v šolo in iz nje.
- V bližini vseh šol in šolskih poti so bili (in so še) nameščeni plakati, ki posebej opozarjajo voznike, naj vozijo previdno; plakate je zagotovil Republiški svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, s katerim tudi sicer Mestna občina Murska Sobota oz. njen svet zelo dobro sodeluje. Namestitev je zagotovila Mestna občina Murska Sobota.
- V letošnjem letu še načrtujemo akcije in aktivnosti, ki se bodo zvrstile v tednu otroka – tednu prometne varnosti, ki bo tudi letos – kot že nekaj let prej – v 1. tednu oktobra. Spet načrtujemo risanje otrok po mestnih ulicah v središču mesta, kjer lahko skupaj s svojimi vzgojiteljicami, učiteljicami in mentorji na asfaltu izrazijo svoja videnja o urejenosti prometa, ter kasneje še obisk pri županu, kjer učenci opozorijo na številne probleme, ki jih v prometu in v svojem okolju (doma ali v šoli) tako ali drugače občutijo. Moram priznati, da so pobude in predlogi, ki jih podajo učenci, skoraj brez izjeme utemeljeni, zato jim Mestna občina Murska Sobota vedno prislusne in tudi realizira. V tednu prometne varnosti bo potekala tudi akcija Stopimo iz teme, katere zasnovo pripravlja Republiški svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, vanjo pa se bo vključila tudi občina.

Naj omenim še nekaj aktivnosti, ki sicer potekajo vsako leto in so tako rekoč že tradicionalne, potekale pa so tudi letos:

- Organizirano je bilo medobčinsko tekmovanje Kaj več o prometu (na OŠ 3 v M. Soboti pod pokroviteljstvom Mestne občine Murska Sobota), zmagovalci tega tekmovanja so nas zastopali tudi na republiškem tekmovanju Kaj več o prometu, ki je bilo letos v Novem mestu. Naši tekmovalci dosegli zelo dobre rezultate (eno 4. in eno 6. mesto).

TRASIRANJE NOVE ŽELEZNICE NA STARIH TIRIH

Najprej so stare pobrali, zdaj pa utrjujejo tire za novo železnico, ki bo očitno peljala skozi mesto, pa če si to želimo ali ne. Vse izrečene besede pa so šle v zrak brez učinka in vpliva, kakor bodo tudi neodvisno od nas brzeli tovorni vlaki. Zdaj je čas, da iztržimo vsaj nujno potrebni pod-ali nadvoz železnice, ker bodo sicer prometne zagate v Panonski in Lendavski ulici še hujše, kot so v pričakovanju prave prometne študije. Upajmo, da gre v tretje rado in jo bomo dočakali, in to ne le na papirju, ki stane, ostaja pa neuporaben na policah projektantov, ki si (za plačilo seveda) izmišljajo vedno nove različice.

- Po vseh osnovnih šolah so bili ob sodelovanju občine in njenega sveta ter s finančno pomočjo občine izvedeni kolesarski izpiti, s katerimi so si učenci prislužili nalepke za "varno kolo". Obenem je občina zagotovila nalepke L za kolesarje, s katerimi so učenci vozili na kolesarskih izpitih. Za potrebe kolesarskih izpitov je občina že konec lanskega leta kupila kolesarske čelade in jih razdelila šolam.
- Na obeh lokalnih televizijah se predvaja posnetek Otroka (do 10. 10.), namenjen vsem voznikom, da še posebej pazijo na otroke. Prispeval ga je Republiški svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, predvajanje je omogočila Mestna občina Murska Sobota.
- Še nekaj želim omeniti: tudi ob pomoči občine oz. njenega sveta imamo v Mestni občini Murska Sobota organizirane za vse šolarje (oziroma njihove starše) brezplačne avtobusne prevoze, saj je svet kljub precejšnjemu angažiranju občine o zagotavljanju prometne varnosti ugotovil in vztrajal, da je še varnejša pot otrok v šolo in iz nje tista, ko je otrok na avtobusu.

Sklenem naj z mislijo, da s prometno varnostjo oz. doseženo ravniho ne smemo biti nikoli zadovoljni, zato je prav, da je to stalna naloga vseh, ki v prometu kakorkoli sodelujemo – tako načrtovalcev zazidalnih načrtov in projektov, izvajalcev in lokalne skupnosti kot šol, staršev in navsezadnje vseh nas udeležencev v prometu. Pa srečno pot!

Bogomir ROLA

SOBOTA ZAHTEVA ŽELEZNIŠKO OBVOZNICO IN KRIŽIŠČA

Na svoje drugo potovanje v Prekmurje je novi direktor Slovenskih železnic Igor Zajec 27. septembra povabil tudi ministra za promet in zveze Antona Bergauerja. S sodelavci sta si ogledala potek gradnje madžarske oziroma goričanke, železniške povezavo z Madžarsko, ki je za železnico izrednega pomena, z njo pa naj bi na daljših progah postali konkurenčni tudi cestnemu prometu. A še preden sta se podala na gradnjo stoletja, kot ji pravijo železničarji in bi morala biti končana do konca prihodnjega leta, ju je na soboški železniški postaji pričakal župan Anton Slavic ter zelo jasno povedal, da občina ignorance ne bodo več prenašala. Še vedno se ni nihče od Slovenskih železnic oglasil pri in povedal, kaj je z gradnjo, še manj pa vprašal, ali smejo tovornjaki voziti po občinskih cestah, ki so jih ljudje zgradili s samopriskevki, zdaj pa jih težka mehanizacija uničuje, ne da bi pri tem kdo nameraval povrniti škodo. V Markišavcih so na primer resno načeli kanalizacijo, za katero je posamezna družina prispevala več kot tristo tisoč tolarjev. Slavic je prepričan, da gradbeno dovoljenje železničarjev ni veljavno, predvsem pa ni naročena dokumentacija o izdelavi obeh zunajmestnih križišč v Soboti ter obvoznice za tovorni promet, kar je minister za promet in zveze obljubil (in podpisal) zadnji trenutek pred položitvijo temeljnega kamna za gradnjo pri Hodošu (30. aprila sta kamen zazidala premierja Madžarske in Slovenije). Dokumentacija za križišči bi morala biti končana do konca leta, vendar županu na ministrstvu niso mogli potrditi, da se je kdor koli lotil. Zato je zdaj zahteval jamstvo predsednika vlade, da bo podpisano tudi izpolnjeno, sicer se bodo Sobočani uprli državi z nepokorščino – ne samo z zaporo cest, ampak še čim, je obljubil presenečenima gostoma, ki sta sprejem označila kot napad na državo. Novi direktor Zajec kot kaže z zapletom sploh ni bil seznanjen (tudi ob prvem obisku prejšnji mesec je jasno povedal, da o obljubi ministra Sobočanom ne ve ničesar, prav tako pa ni ne v načrtih železnice ne v proračunu za izdelavo omenjenih načrtov nič zapisanega), jasno pa je povedal, da bodo povzročeno škodo na občinskih cestah zaradi gradnje povrnili, tako kot počne to DARS ob gradnji cest. Minister – bil je več kot očitno jezen in je najprej celo zavrnil prošnjo za kakršno koli izjavo, češ da ni bila predvidena, pa tudi zaradi neprijaznega sprejema – je pozneje vendarle zatrdil, da dokumentacijo pripravljajo, vendar je potrebno razumeti, da je podobnih primerov, kot je soboški, v državi več, rešitev pa odvisna tudi od proračuna oziroma poslancev državnega zbora.

Na potezi je premier Drnovšek; če ne bo jasno zagotovil, da bosta do konca leta zgrajeni sporni križišči in v dogovorjenem času obvoznica za tovorni železniški promet, se bo soboška občina očitno uprla z vsemi sredstvi.

mm

PLINSKO OMREŽJE V MESTNI OBČINI IN CENIK PRIKLJUČKOV

Po tistem, kar smo v občinskem glasilu že objavili o gradnji plinskega omrežja, smo od predstavnika koncesionarja (Mestni plinovodi Koper, d.o.o.) GORANA KOVAČA zvedeli, da je cena za meter priključka na parcelo v Murski Soboti 46.410 tolarjev, v Nemčavcih in Rakičanu 54.978 tolarjev, za posamezno gospodinjstvo v bloku pa 35.700 tolarjev. Razlike zato, ker je pri slednjem skupna omarica, pri individualnih hišah pa ne in je za vsako potrebno betonirati podstavek.

Plinsko omrežje na območju mestne občine Murska Sobota bo predvidoma zgrajeno do konca oktobra, torej pred začetkom kurilne sezone, posamezne priključke pa bodo izvajali sproti. S tem, da bodo občani prejeli deset dni pred začetkom del pisno obvestilo o izvedbi.

Pristojna oseba iz informativne pisarne v Slomškovi tudi naproša občane za strpnost v času, ko ni malo negodovanja zaradi razkopanih pločnikov. Zakaj podizvajalec del Pomgrad Nizkogradnje glavnega voda in priključkov nanj ne gradi sočasno, pa je glede na podražitev naložbe nerazumljivo. Po tudi nesprijemljivo in v nasprotju s podpisano pogodbo, po kateri bi moralo biti drugače. Kako bo z izjavo o izpolnitvi pogojev v soglasju, ne želimo napovedovati. Ugotavljamo pa le, da po razkopanih pločnikih ne bo prijetno hoditi in pripominjamo, da bi se bilo potrebno skupno dogovoriti o izkopih za priključke. Ne pa dovoliti, da bo predvsem mestno središče zaradi gradnje predolgo neurejeno. To, da je plin ekološko najčistejše in najcenejše kurivo, je dejstvo. Goran Kovač zagotavlja, da lahko že v tej kurilni sezo-

ni posamezno gospodinjstvo prihrani 60.000 tolarjev, če se namesto za nakup 3000 litrov kurilnega olja odloči za ogrevanje s plinom.

Ker časovni načrt Projekta Murska Sobota sever in naselje Nemčavci zaradi zamude ne velja povsem, ga ne objavljamo. Na prošnjo predstavnika koncesionarja pa naštevamo ulice, kjer bodo kopali: Markišavska in Obrtna ulica ter Nemčavci v prvi skupini, v drugi Ciril-Metodova in Severjeva ter ulici Štefana Kovača in Mikloša Kuzmiča – poleg Kardoševe, Vrtne, Mojstrske in Razlagove. V skupini 3 je Lendavska ulica in Lendavsko naselje, v četrti Kerenčičevo naselje in Gregorčičeva ter ulica Staneta Rozmana. V prvi skupini je dolžina izkopa 2.709 metrov, v drugi 2.284, v tretji 1.994 in v četrti 2.250 metrov. Tehnični pregled bo predvidoma v novembru, dela pa so odvisna tudi od vremena.

KDAJ PRAVI VHOD V PARK?

Polaganje kablov v središču mesta je težavno in zahtevno delo, ker ovira prometni pretok in pešce, ki jih je v strnjem blokovskem naselju več kot v okoliških krajih, čeprav so imeli slednji prednost pri gradnji plinskega omrežja v mestni občini.

Začetna dela za glavni vod ob ulici Štefana Kovača, ki so jo podvrtali. Kdaj bodo pločnike na novo asfaltirali, je odvisno od izvedbe priključkov do blokov in zasebnih hiš ter poslovnih prostorov ob tej neurejeni soboški prometnici brez kolesarske steze in predvidenih parkirišč.

Pri polaganju cevi je bil oviran tudi vhod v mestni park iz Kardoševe ulice. Beton v ozadju je ostanek neuspešnega projekta zaščite zelene oaze z ograjo, o kateri zaenkrat ni nič novega, čeprav dogajanje v parku kliče po ukrepih in realizaciji načrtovanega.

CIVILNA ZAŠČITA

ZAGOTAVLJANJE VARNOSTI – LETO IN POL POTEM

V 5. številki Soboških novin smo predstavili organizacijo sistema zaščite, reševanja in pomoči (ZRP) v Mestni občini Murska Sobota. Če na kratko povzamemo vsebino članka, je potrebno povedati, da je v njem predstavljen sistem ZRP s strani organiziranja, opremljanja in usposabljanja, tako kot to določajo predpisi. Posebej je potrebno opozoriti, da so bili pred letom in pol vzpostavljeni temelji za organiziranje opremljanja in usposabljanja enot in služb CZ. Ustvarjena je bila tudi podlaga za uspešno sodelovanje z društvi in organizacijami ter podjetji, ki lahko prispevajo k varnosti vseh nas ter zagotavljanju pomoči ob raznih nesrečah, ki nas lahko doletijo.

Po izhodiščih, določenih pred letom in pol, smo vse aktivnosti usmerili v opremljanje ter usposabljanje enot in služb CZ. V letu 1998 smo opremili tehničnoreševalne enote, in sicer ekipo izvidnikov ter oddelke reševalcev znotraj tehničnoreševalne enote. Po zagotovitvi opreme so se udeležili usposabljanja v Republiškem centru za zaščito in reševanje na Igu. V prvem polletju 1998 smo izvedli tudi dopolnilno usposabljanje in preverjanje usposobljenosti enot PMP CZ iz vseh naselij zunaj mesta Murska Sobota: torej deset ekip ter voda PMP CZ, ki je ustanovljen za zagotavljanje prve medicinske pomoči za celotno območje občine. Po izvedenem izbirnem tekmovanju sta se ekipi PMP CZ Polana in ekipa občinskega voda udeležili regijskega preverjanja usposobljenosti enot PMP CZ v Ljutomeru ter dosegli zadovoljive rezultate.

Oddelek reševalcev Tehničnoreševalne enote je bil vključen v aktivnosti ob izvedbi mednarodne vaje Mura 98. Uspešnost delovanja te enote se je pokazala v pravočasni in pravilni izdelavi zapore za zaustavitev oljnega madeža, ki je bil posledica prevrnitve cisterne na mostu v avstrijskem Spiefeldu.

Da pa ne bi ostalo v letu 1998 samo pri vajah, je narava 5. in 6. 11. 1999 poskrbela za resnično ukrepanje. Zaradi močnega deževja sta se izlila Puconski in Martjanski potok. Tu je potrebno posebej poudariti, da se je pokazala ustrezna pripravljenost članov operativnih

gasilskih enot, ki so takoj začele varovati območja BTC, ki je bilo najbolj ogroženo. OGE so zagotavljale tudi nadzor nad drugimi vodami, ki so vse dosegale maksimalne višine. Ob teh aktivnostih je bil zagotovljen preskus usklajenosti delovanja operativnih gasilskih enot, enot CZ ter podjetij, ki so bila vključena v izvajanje zaščitnih ukrepov. Te aktivnosti so zato bile osnova za dopolnitev tako načrtov aktiviranja vseh struktur sistema ZRP kot tudi uskladitev zadolžitev vseh sodelujočih subjektov v sistemu ZRP z njihovimi dejanskimi možnostmi.

Seveda se aktivnosti s koncem leta 1998 niso končale ne pri pripravi in ne pri izvajanju aktivnosti ob elementarnih in drugih nesrečah ter izrednih dogodkih. Nadaljevali smo aktivnosti pri urejanju zaklonišč. Kaže, da smo po letu 1991 tako pomembno področje zanemarili in po mnenju nekaterih nanj celo pozabili. Da ni tako, naj navedemo, da Mestna občina Murska Sobota vlaga velike napore za ureditev tega področja. Tako sta bili v letu 1998 in 1999 urejeni zaklonišče v Mojstrski ulici in zaklonišče pri OŠ 3. Ker pa so sanacije zaklonišč povezane z nemajhnimi finančnimi sredstvi, je pripravljen program za ureditev vseh zaklonišč v času 6-8 let.

Med 20. in 22. majem 1999 je bilo območje občine ponovno izpostavljeno poplavam. V reševanje so bile spet vključene vse strukture sistema ZRP v potrebnem obsegu. Ugotavlja pa se, da so aktivnosti ob poplavih 5. in 6. novembra 1998 prispevale k večji uspešnosti izvajanja zaščitnih ukrepov.

Omenim naj še, da so na regijskem preverjanju usposobljenosti enot PMP CZ v letu 1999 sodelovale ekipe PMP CZ Polana, Bakovci in Nemčavci ter dosegle 5., 8. in 12. mesto med 21 sodelujočimi, kar lahko ocenimo kot zelo uspešno.

Sodelovali smo tudi ob obisku papeža Janeza Pavla II. 19. septembra v Mariboru. Z ekipami PMP CZ smo zagotavljali osnovno zdravstveno oskrbo obiskovalcem.

Na koncu naj zapišem, da aktivnosti na področju ZRP za leto 1999 še niso končane. Tako pripravljamo nenapovedano vajo s predpostavko poplav, v kateri bodo sodelovali vsi subjekti sistema ZRP. Namen vaje je preskusiti sposobnost aktiviranja vseh sestavin sistema ZRP ter v nadaljevanju sposobnost in možnost ukrepanja ob nesrečah. Ker bomo na vaji preskusili vse stopnje delovanja, vas bomo o aktivnostih obveščali sproti prek medijev. Da se boste lahko tudi sami prepričali o usposobljenosti, opremljenosti in pripravljenosti za pomoč, vas vabimo, da si dele vaje, ki bodo zanimivi, ogledate.

Stanislav WOLF

AMERIKA, OBLJUBLJENA DEŽELA - V WASHINGTONU

Večkrat je že kdo zapisal, da širjave in sanjavost pokrajine ob Muri vplivata tudi na oblikovanje značajev – na način življenja ljudi.

Ko smo iz prekmurskih ravníc prileteli prek morja v obljubljeni deželó – v domovino ameriških Prekmurcev, smo najprej ugotovili, da je pokrajina na las podobna naši. Mogoče jim je bilo v času naseljevanja le malo lažje.

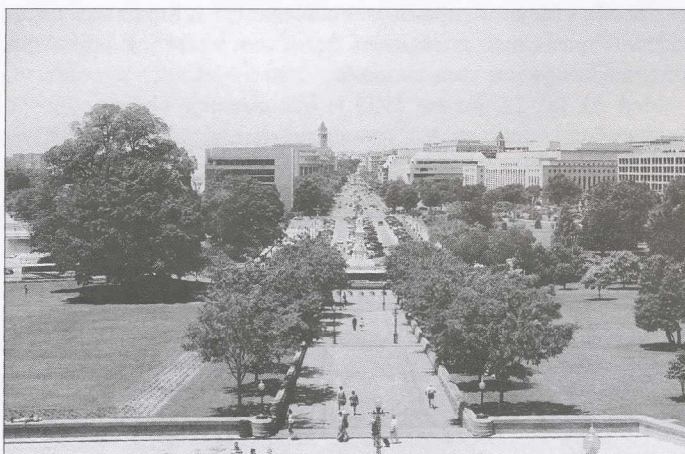
Nam, ki smo letos Betlehem obiskali že drugič, je bilo seveda lažje, saj smo vedeli, kam potujemo. Ker pa je naš obisk sovpadal z obiskom ameriškega predsednika Billa Clintona v Sloveniji, smo si ob pomoči Ameriškega centra, Ameriške ambasade v Sloveniji ter radijske postaje Voice of Amerika organizirali tudi obisk v Beli hiši. V času našega obiska v Washingtonu je veleposlanik Dimitrij Rupel priredil sprejem v čast obletnice slovenske državnosti in sprejema smo se udeležili tudi mi.

Slabe štiri ure vožnje deli Bethlehem od Washingtona. Pokrajina ob reki Potomac, ki je hkrati meja med Virginijo in Marylandom, je na las podobna Prekmurju.

Spomenik padlim ameriškim vojakom v korejski vojni

Na 612 arih na gričih Arlingtona pa leži največje pokopališče v ZDA, kjer počiva več kot 245.000 ameriških vojakov in njihovih svojcev.

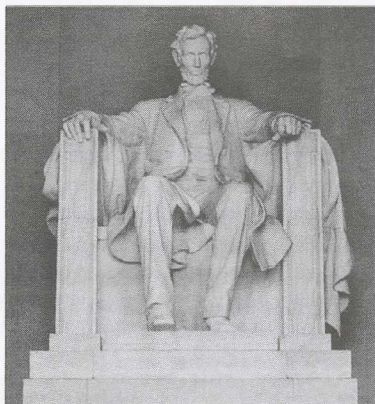

Ameriška prestolnica Washington s širokimi avenijami in zelenjem

Upravno središče ZDA je pozidano brez nebotičnikov, s širokimi avenijami z mnogo zelenja in travnatimi površinami. Washington je skrbno načrtoval in zgradil francoski inženir Piere Charles L. Enfant. Leta 1791, ko je bila podpisana pogodba med državama Virginija na jugu in Maryland na severu, so ob reki Potomac začeli graditi mesto. Območje, na katerem naj bi se mesto razprostiralo, so poimenovali Territory of Columbia, tako se še danes imenuje Washington District of Columbia.

Leta 1800 je bil zgrajen največji Capitol na svetu, samo mesto pa v grško-rimskem antičnem slogu.

Ko je leta 1900 mesto slavilo svojo 100. obletnico, je šteló 280.000 prebivalcev. Danes jih šteje več kot petnajstkrat toliko in le 15 odstotkov prebivalcev je svetle polti.

Spomenik znamenitemu prvemu možu Amerike - predsedniku Abrahamu Lincolnu, ki se je zavzemal za odpravo suženjstva njenih črnih prebivalcev.

Obelisk je priljubljeno mesto obiska številnih turistov

V državljanski vojni poraženi general Lee, ki se je leta 1865 v bitki pri Ulysesu predal severnjakom pod poveljstvom generala Granta, je bil prvi lastnik zemljišča, ki so ga po končani vojni spremenili v bolnišnico s pokopališčem. Tu počivata tudi ameriška predsednika William Taft in John Kennedy s soprogo ter senator Robert Kennedy.

Krištof Kolumb na ladji-spomeniku pred železniško postajo Western Union v Washingtonu

Pred najstarejšo železniško postajo pa stoji spomenik Krištofu Columbu na ladji Santa Monica, obkroženi z zastavami ameriških zveznih držav.

AMERIKA, OBLJUBLJENA DEŽELA - V BELI HIŠI

Bela hiša je že od nekdaj dom ameriških predsednikov

Seveda pa poti v Washingtonu nismo mogli končati brez obiska v Beli hiši, domu vseh ameriških predsednikov. Pot v njo seveda ni bila lahka. Po vseh mogočih preverjanjih in rentgenski kontroli nam jo je zagodel še naš vodnik in prevajalec Gabor Antalich – sin nam znanega Štefana Antalicha – s piskom v kontrolni sobi, ki je v njegovem žepu odkril v hotelu zmaknjeni nož. Po vseh opravičilih nam je le uspelo vstopiti v notranjost Bele hiše.

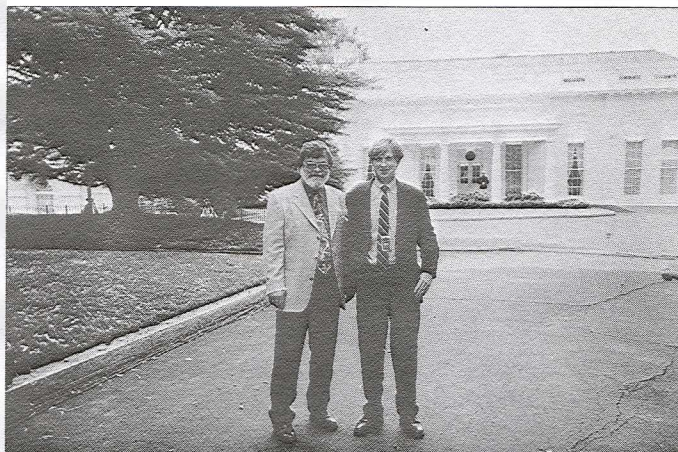
Že prvi pogled na množico kamer, ki noč in dan ždi na kakšen dogodek, ter pogled na mornariško pehoto pred vrati Clintonove pisarne nam je dal zmagoviti občutek. Po opravljenem pogovoru z Mikom Hammejem – predsednikovim tiskovnim predstavnikom in navzočnostjo na tiskovni konferenci Madeleine Albright, ko so govorili o potovanju v Evropo in predsednikovem obisku v Sloveniji, smo se zavedali, da smo naredili nekaj, o čemer še pred pol leta niti sanjali nismo.

Na koncu našega obiska v Beli hiši smo predsedniku prek njegovega tiskovnega predstavnika podarili zlato radgonsko penino 2000 in mu zaželeli prijetno bivanje v Sloveniji.

Zvečer pa je sledil še sprejem pri Dimitriju Ruplu v hotelu Intercontinental, kjer smo v družbi povabljenih veleposlanikov, vojaških atašeev, konzulov in drugih skupaj proslavili dan državnosti Slovenije.

Tiskovni predstavnik Bele hiše, Mike Hammer, pred kamero TV Idea - Kanal 10 iz rok njenega direktorja in avtorja teksta prejema zlato radgonsko penino 2000 - dar predsedniku Billu Clintonu.

Spominska fotografija z Antalichovim sinom Gaborjem

Pot nazaj v Bethlehem je bila polna vtisov, ki jih nikoli ne bomo pozabili, zlasti pa ne nore vožnje muhastega Gaborja po avtocestah z dvakrat večjo hitrostjo, kot je dovoljena. Na koncu je priznal: "Če ne bi bil z vami, ne vem, ali bi sploh kdaj prišel v Belo hišo."

In tako se je naše bivanje v ZDA hitro bližalo koncu. Sledilo je le še slovo z vsemi, ki smo jih tam spoznali, in srečanje z našimi Prekmurci, s katerimi smo skupaj odpotovali. Mi domov, večina med njimi pa prvič v svojem življenju v domovino svojih prednikov.

Štefan CELEC

*Objaviti v
Soboske novine!*
flm

PREVOD PISMA JAMESA DELGROSSA, SVETNIKA MESTA BETHLEHEM
15. julij 1999

ŽUPANU ANTONU SLAVICU

Dragi Anton, štejem si v čast in izredno zadovoljstvo, da sem lahko bil uradni predstavnik mesta Bethlehem in del skupine, ki je obiskala vaše prijetno mesto. Vaša ljubeznivost in gostoljubnost sta presegli vsa pričakovanja, resnično ste naredili vse, kar se sploh da narediti, da bi se počutili dobrodošle in imeli občutek, da smo za vas zares posebni gosti. Imel sem priložnost spoznati vaše čudovito mesto, ljudi in njihovo vodstvo; počutil sem se kot del kulture in bogate dediščine mesta M. Sobota. Ne morem se vam dovolj zahvaliti za prvovrsten odnos, na katerega smo naleteli vsepovsod, zato sem zelo vesel, da sva se z ženo Debbie lahko udeležila obiska v Sloveniji. Toliko lepih spominov in prijateljstev sva navezala, da tega izleta ne bova nikoli pozabila. Župan Cunningham in člani mestnega sveta so vam zelo hvaležni za lepo sliko, ki ste jo podarili mestu Bethlehem. Želiva se vam najlepše zahvaliti in povedati, kako ceniva vse, kar ste storili za nas, tako da bova više skrbno čuvala kot dragocenosti, ki jih bova še dolgo nosila s seboj.

Veselim se ponovnega srečanja z vami v bližnji prihodnosti.

S spoštovanjem!

James Delgrosso
svetnik mesta Bethlehem

SONJI ŠVENDA

Draga Sonja, zahvaljujem se vam za izredno delo, ki ste ga opravili, tako da sva se z ženo Debbie resnično počutila zelo dobro in dobrodošla v našem prijetnem mestu. Bili ste občudovanja vredna voditeljica naših izletov in ogledov, skozi katere ste nas popeljala z nekaterimi pomembnimi razlagami, hkrati pa ste nas tople in prijazno sprejemala ves čas našega obiska. Brez vaše pomoči naš obisk ne bi bil tako prijeten, zato vas moramo pohvaliti in se vam zahvaliti, da ste svoje delo tako dobro opravila. Vaš delež je mnogo pripomogel k temu, da smo preživeli tako lepe trenutke, da je bil naš obisk tako uspešen in da bomo nanj ohranili tako lepe spomine.

S spoštovanjem!

James Delgrosso
svetnik mesta Bethlehem

NOVI POSLOVNI PROSTORI ZBORNICE

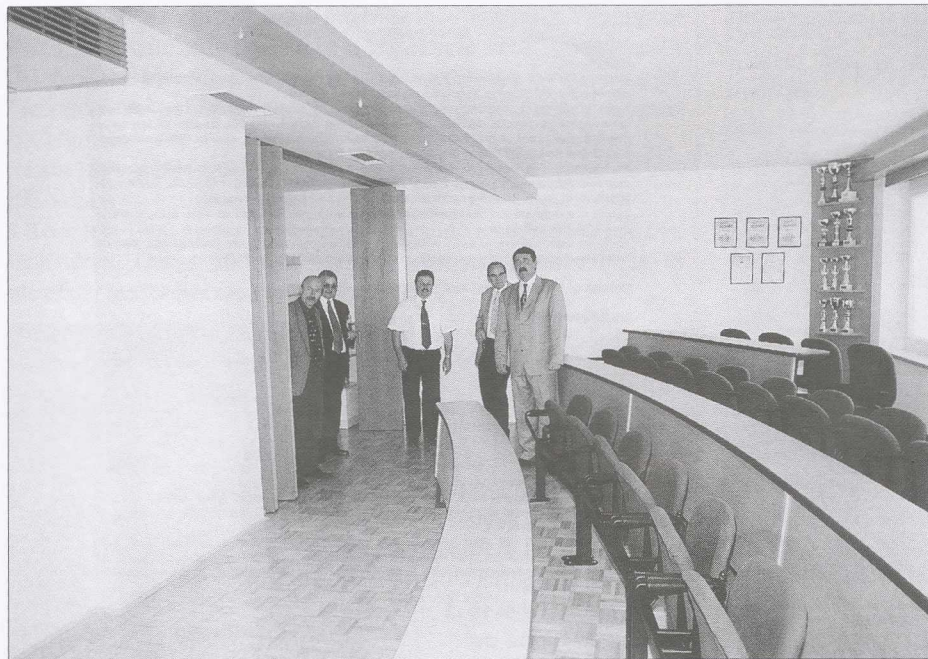
Območna obrtna zbornica Murska Sobota in njeni člani so na začetku julija pridobili nove poslovne prostore oziroma v svoji zgodovini organiziranosti drugi dom obrtnikov. Prvič jim je to uspelo leta 1952, ko so s skupnimi močmi in prostovoljnim delom ter angažiranostjo uspeli zgraditi dom obrtnikov. Toda takratni nacionalizacijski postopki so razlog, da so jim ostali le pritlični prostori, v katerih so delovali vse do danes. Kljub naporom pri denacionalizaciji niso uspeli pridobiti prostorov, ki jih danes zelo potrebujejo.

Zaradi poslanstva in kakovosti dela je bilo potrebno iskati nove rešitve. Čeprav časi

niso najbolj ugodni, so potihoma načrtovali gradnjo novega doma. Na skupščini januarja letos so sprejeli dokončni sklep o odkupu nekdanje zgradbe Elektra in imenovali 10-članski gradbeni odbor, ki je ves čas skrbel za kakovost obnove. Glavni izvajalec je bila Trgovsko-obrtna zadruga Prekmurka iz M. Sobote, ki je s člani in obrtniki, člani zbornice, v rekordnih treh mesecih obnovila okrog 600 kvadratnih metrov prostornega objekta.

Ob odprtju je obrtnikom čestital tudi župan mestne občine Anton Slavic.

Dolgopričakovana predavalnica bo prostor za pridobitev novih znanj.

Nastal je torej dom obrtnikov, kjer bodo člani zbornice lahko deležni še boljšega servisa in pomoči pri vsakodnevnem poslovanju. S pridobitvijo novih poslovnih prostorov bo še povečano in izboljšano davčno in pravno svetovanje. V domu obrtnikov bodo ponudili prostor tudi bančni ustanovi. Cilj je, da obrtnik v domu obrtnikov na enem mestu dobi vse potrebno za opravljanje svoje dejavnosti.

Velika pridobitev za člane je vsekakor predavalnica, ki sprejme do 50 udeležencev. Dejavnost dodatnega in stalnega izobraževanja članov je prednostna naloga zbornice, kajti le z novim znanjem bodo obrtniki kos zahtevnemu trgu. Nova predavalnica bo torej omogočala še širše in kakovostnejše dodatno izobraževanje. Že v oktobru bodo pričeli večerno šolo ekonomike in financ, ki jo skupaj z GEA College razpisujejo že drugič. To dokazuje, da člani stalno potrebujejo potrebujejo nova znanja.

OBRTNIKI IN PODJETNIKI – IZOBRAŽEVANJE ZA VAS!

Dinamične spremembe v poslovnem okolju od sodobnega podjetnika zahtevajo zelo hitro in preudarno odločanje. Pri tem pa se morate zavedati, da se bodo vse vaše odločitve in odločitve vaših sodelavcev na področju prodaje, nabave, kadrov, proizvodnje, razvoja in drugje na koncu pokazale pri finančnem stanju podjetja. Še več. Ni pomembno le, da se teh posledic zavedate, ampak morate znati predvideti tudi njihovo vsebino oz. velikostni red. Prav zaradi te nujne povezanosti vseh poslovnih področij v podjetju danes ne potrebujejo osnovnih finančnih znanj le podjetniki – direktorji, ampak tudi vodje posameznih poslovnih funkcij, oddelkov, projektov in podobno.

Pri snovanju programa Večerne šole ekonomike in financ smo imeli pred očmi predvsem slušatelje, ki so se doslej te tematike izogibali, ki nimajo ustreznega ekonomskega predznanja ali pa bogatih izkušenj s področja podjetniških financ. Če spadate mednje, vas vljudo vabimo k udeležbi. Skozi 10 večerov, kolikor traja program, se boste z aktualno problematiko s področja ekonomike in financ seznanjali predvsem skozi reševanje praktičnih primerov pod strokovnim vodstvom predavateljev. Primeri so izbrani tako, da obravnavajo probleme, s katerimi se v praksi najpogosteje srečujete. S pridobljenim znanjem jih ne boste več reševali intuitivno, ampak strokovno in argumentirano. Da smo dosegli svoj namen, nam potrjuje tudi izjava udeleženca iz Kopra, kjer smo izvajali šolo letos maja: "Odlično. Vsebina tečaja je prilagojena praksi v podjetjih."

Kotizacija za udeležbo v programu je 98.000 SIT + 19 % DDV in jo je možno plačati v dveh obrokih. Za člane krije zbornica del stroškov v višini 15.000 SIT, za delavce Sklad v višini 30.000 SIT, za člane bo RRA Mura prav tako sofinancirala del stroškov.

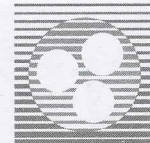
Vsi udeleženci programa boste prejeli strokovna gradiva, ki so vključena v ceno in vam bodo nepogrešljiv pripomoček pri poslovanju tudi po končanem programu.

Večerna šola ekonomike in financ v Murski Soboti bo potekala ob torkih in četrtkih med 18.00 in 20.30 v prostorih Območne obrtne zbornice Murska Sobota v Lendavski 33. Prvo srečanje bo v četrtek, 28. oktobra 1999.

Vaše prijave sprejemamo po pošti ali telefaksu (061 16 88 213) najkasneje do 22. oktobra 1999.

Na vsa dodatna vprašanja vam bomo z veseljem odgovorili:

- koordinator projekta Andrej Žgombič po telefonu, številka 061 16 87 002,
- ali prek elektronske pošte: andrej.zgombic@gea-college.si;
- na Območni obrtni zbornici M. Sobota, telefon (069) 32 998.

OBMOČNA
OBRтна
ZBORNICA
M. SOBOTA

V nadaljevanju predstavljamo program usposabljanja, ki obsega 6 modulov :

1. RAČUNOVODSKI IZKAZI:
 - Razumevanje in analiza vsebine bilance stanja iz izkaza uspeha
 - Izkaz denarnih tokov in njegova uporabna vrednost pri zagotavljanju tekoče likvidnosti
2. FINANCIRANJE TEKOČEGA POSLOVANJA
 - Upravljanje s terjatvami in zalogami
 - Potreben obseg denarja na žiroračunu
 - Izračun potrebnih trajnih obratnih sredstev
3. STROŠKI POSLOVANJA
 - Presoja notranje ekonomike podjetja
 - Vrste stroškov
 - Prag rentabilnosti
 - Odločanje o obsegu poslovanja
 - Odločanje o portfelju proizvodov oz. storitev
 - Obravnavo praktičnega primera
4. RAST PODJETJA – FINANCIRANJE RASTI
 - Investicijske naložbe v podjetju
 - Temeljni viri financiranja rastočega posla
 - Financiranje rasti z lastnim kapitalom in/ali dolgoročnim kreditom
 - Financiranje tveganih poslov
 - Zakaj lahko pride do neuspeha
 - Obravnavo praktičnega primera
5. FINANČNO NAČRTOVANJE
 - Informacije za odločanje in načrtovanje
 - Načrtovanje dobička
 - Načrtovanje denarnih tokov – tekoče likvidnosti podjetja
 - Dolgoročno finančno načrtovanje
6. POSOJILNO POSLOVANJE PODJETJA Z BANKO
 - Osnovni pogoji najema posojil
 - Obračuni obresti
 - Način amortizacije posojila
 - Cene posojil
 - Postopki pridobitve posojila

PRIJAVNICA

Ime in priimek _____

Naslov _____

Funkcija v podjetju _____

Kraj, poštna št. _____

Matična številka podjetja _____

Telefon, telefaks _____

Podjetje je član

___ GZS Območna zbornica _____

___ OZS Območna zbornica _____

Zavezanec za DDV (ustrezno obkroži)

da

ne

Podpis, žig _____

Davčna številka _____

DEVETLETKA NA DRUGI ŠOLI

Tako sproščeno pa poteka pouk uvajanja devetletke v Krogu, na začetku šolskega leta 1999/2000, saj so vso pozornost posvetili avtorju fotografije s katere zvedavo gledajo.

Devetletno osnovno šolo je uzakonil novi Zakon o osnovni šoli, ki ga je Državni zbor Republike Slovenije sprejel leta 1996 in katerega osrednja novost je uvedba devetletne osnovne šole. Ta naj bi se uvajala postopoma predvsem zato, ker devetletni osnovnošolski program zahteva strokovno usposobljene kadre, kakor tudi ustrezne prostore. Prehod iz osemletke v devetletno osnovno šolo na vseh šolah v Sloveniji je zakonsko predviden šele s šolskim letom 2002/2003, ko naj bi vse šole izpolnjevale tako kadrovske kot tudi prostorske zahteve. V postopno uvajanje v tem šolskem letu je vključenih 42 osnovnih šol v Sloveniji, med katerimi je tudi Osnovna šola 2 – edina med šolami v mestni občini na območju nekdanje občine. Devetletna osnovna šola torej potrebuje več strokovno usposobljenih učiteljev kot osemletna, in to ne le zaradi prvega razreda, kjer je poleg učiteljice razrednega pouka tudi vzgojiteljica, ali zaradi izbirnosti, ki je pomembna prvina nove šole, marveč tudi zaradi boljšanih standardov. Že nekaj let smo si pristojni in odgovorni za področje izobraževanja na Ministrstvu za šolstvo in šport, Zavodu za šolstvo in šport ter v občinah prizadevali, da bi odpravili šolske kombine, tako da bi prostorske razmere na začetku šolanja uredili bolj po meri otrok. Na podlagi vseh zahtevanih pogojev za izvajanje programa devetletne osnovne šole je Ministrstvo za šolstvo in šport po posebnih kriterijih izbralo Osnovno šolo 2 in ji skupaj z drugimi šolami, ki so izpolnjevale vse pogoje in se prijavile na razpis, zaupalo, da med prvimi zakorači na pot devetletnega izobraževanja. Priprave za ta prehod pa so na šoli stekle že veliko prej.

Pospesene strokovne priprave so se začele maja 1997, ko so na šoli izdelali prvo simulacijo prehoda in si zastavili operativne naloge za zagotovitev potrebnih pogojev. Takrat so začetek uvajanja tempirali na šolsko leto 2000/2001, saj še niso bili prepričani, da bodo lahko v krajšem času pripravili vse potrebno. Ker se je učiteljski kolektiv v zadnjem času močno pomladil, se je izkazalo, da lahko enoten učiteljski zbor prične uvajanje leto prej. Poleg kadrovskega potenciala in strokovne pripravljenosti je k temu pripomogla tudi Mestna občina Murska Sobota, ki je vlaganja v osnovnošolski prostor, kakor tudi ureditev bivalnih razmer v predšolskem varstvu, začrtala kot prednostna oziroma je vlaganja podredila potrebam devetletne osnovne šole. Že na začetku so se odločili za upoštevanje priporočil

Ministrstva za šolstvo in šport, da je za učence prvega razreda najboljša rešitev, če ostanejo v prostorih vrtca.

Oba ravnatelja, OŠ 2 Ludvik Nemec in Vrtca Dane Katalinič, sta kmalu našla skupni jezik, sklenila ustrezen sporazum o strokovnem sodelovanju in predvidela ustrezno lokacijo za dva oddelka prvega razreda šestletnih otrok v vrtcu Urška v Prešernovi ulici v Murski Soboti in za en oddelke v vrtcu Srnica v Krogu, kjer je bila obenem predvidena posodobitev prostorov z zgraditvijo prizidka. Dela so stekla v času šolskih počitnic in ustrezni prostori so bili pod investitorstvom Mestne občine narejeni do začetka šolskega leta. Tako je imela Osnovna šola 2 za prehod zagotovljene ustrezne pogoje in je s 1. 9. 1999 postala devetletna.

Pravi "devetošolci" so postali le učenci prvega razreda, ki so bili rojeni leta 1993. Svoje igralnice oz. učilnice imajo v Urški, kjer je v dveh oddelkih 35 učencev, in v Srnici z enim oddelkom 17 učencev. Ti bodo osnovno šolo zares obiskovali devet let. Starejši bodo pa le "prestopali" v program 9-letne osnovne šole po končanem petem razredu, dejansko pa bodo osnovno šolo obiskovali osem let. Letos je bil ta prestop prvič opravljen, tako da na šoli ni šestih razredov, zato pa so na šoli trije oddelki sedmega razreda po novem programu devetletke in trije oddelki sedmega razreda po programu osemletke. Tudi prvih razredov je za šest oddelkov, trije s šestletnimi in trije z otroki, rojenimi leta 1992.

Za novo šolo so se odločili enotno: vodstvo šole, učiteljski zbor, učenci in starši. Šola je sprejela več novih učiteljic, vzgojiteljic in šolsko pedagoginjo. Vzgojno-izobraževalno delo poteka po prenovljenih in povsem novih učnih načrtih. Pri uvajanju prenovljenih programov pomagata in tesno sodelujeta s šolo Mestna občina Murska Sobota ter Ministrstvo za šolstvo in šport RS, strokovno pa pomaga Zavod RS za šolstvo – največ organizacijska enota Murska Sobota s predstojnico Ireno Kumer. Tako sodelovanje pa mora ostati tudi med samim izvajanjem programa.

Jože STVARNIK

Mali varovanci vrtca v Krogu se v prostornih in svetlih igralnicah v novem prizidku, kjer jih je s fotoaparatom ujel Jože Pojbič, očitno dobro počutijo.

OSNOVNA ŠOLA 2 NAJBOLJ UREJENA ŠOLA V POMURJU

Tekmovanje slovenskih krajev na področju turizma in varstva okolja Moja dežela - lepa in gostoljubna poteka že vrsto let. Tekmovanje in njegovi rezultati so sestavni del turistične ponudbe in prispevek k promociji države. Tekmovanje postopoma postaja gibanje, del razvoja, ki vključuje tudi nova temeljna načela trajnostnega (okoljevarstvenega) razvoja.

Pobudnik, nosilec in povezovalac tekmovanja je Turistična zveza Slovenije pod pokroviteljstvom Ministrstva za okolje in prostor ter Ministrstva za malo gospodarstvo in turizem. Udeleženci tekmovanja so vsi kraji. Razvrščeni so v eno od skupin, oblikovanih za izvedbo tekmovanja. Poleg krajev tekmujejo še zdravilišča, podjetja, srednje in osnovne šole, mejni prehodi, kampi, potekajo pa tudi številna druga panožna tekmovanja po posebnem sistemu. Tekmovanje oziroma ocenjevanje poteka v več etapah: občinska in

regijska tekmovanja ter republiško tekmovanje.

Regionalna ocenjevalna komisija pri tem projektu je ocenila, da je najbolj urejena šola v Pomurju OSNOVNA ŠOLA 2, za kar jim izrekamo iskrene čestitke.

Zagotovo gre za lep dosežek, kajti skupna ocena temelji na seštevku posameznih elementov, kot so:

- a) splošna urejenost stavbe: fasada, ocvetličanje, notranja urejenost, stranišča, garderobe, telovadnica;
- b) športna igrišča: večnamenska igrišča, atletska steza, drugo;
- c) parkovna površina: zelenice, grmičevje, urejenost stez, parkirišče.

Prav tako pa je tudi mesto Murska Sobota doseglo lep rezultat po prvi etapi ocenjevanja republiške komisije Turistične zveze Slovenije, saj je v kategoriji srednja mesta doseglo drugo mesto.

V skupino srednjih mest sodijo naselja z mestnim značajem s 5.000 do 20.000 prebivalci, ki niso zajeta v kategoriji izrazito turističnih ali turističnih krajev. V to kategorijo poleg mesta Murska Sobota sodijo še: Ajdovščina, Brežice, Črnomelj, Domžale, Mengeš, Grosuplje, Hrastnik, Idrija, Ilirska Bistrica, Kamnik, Kočevje, Litija, Medvode, Logatec, Ruše, Sevnica, Sežana, Slovenj Gradec, Slovenska Bistrica, Slovenske Konjice, Šentjur, Škofja Loka, Trbovlje, Trzin-Tržiška Bistrica, Šoštanj, Vrhnika, Zagorje in Žalec.

Torej: še enkrat čestitamo za dobre uvrstitve po prvem krogu in držimo pesti za še boljšo uvrstitev v drugem krogu ocenjevanja republiške komisije TZS, ki pa bo znana, tako za šole kot za mesta, šele po 15. oktobru.

Darja PINTARIČ

PRIZIDEK VRTCA K PODRUŽNIČNI ŠOLI V KROGU

V Krogu so bogatejši za novo enoto vrtca Srnica - 37-milijonska naložba je bila končana v rekordnem roku iz sredstev občinskega proračuna. Zato je bil osrednji govornik na otvoritvi župan Mestne občine Murska Sobota. Anton Slavic je ob tej priložnosti izpostavil pomen uvajanja devetletnega šolanja in pridobitve prostorskih opogojev zanj.

Ravnatelj vrtca Murska Sobota Dane Katalinič se je zahvalil izvajalcem del in sodelavkam. Pred njim je Ludvik Nemec, ravnatelj osnovne šole dve, katere podružnica je kroška šola z vrtcem, govoril o izkušnjah in pomenu devetletke, ki jo kot poskusna šola uvajajo.

Ker ima nedvomne zasluge pri novogradnji tudi krajevna skupnost

Krog, pa je številne navzoče na otvoritveni slovesnosti pozdravila njena predsednica Gizela Lubšina. Med gosti sta bila tudi poslanca državnega zbora, množično pa so se na prireditev odzvali predvsem starši med vaščani Kroga. Z

aplavzom so nagradili prisrčni nastop otrok.

Posebej so navdušile tako gostujoče Miške iz enote vrtca v Talanyijevi kot domače Srnice in mlade folkloristke iz Kroga.

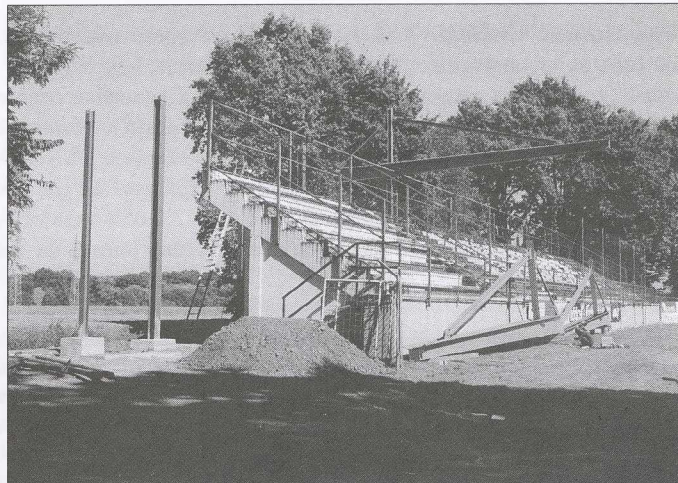
Stari objekt s prizidkom ima povsem novo podobo, z devetletko pa tudi vsebino.

PRORAČUNSKÉ NALOŽBE V ŠPORTNE OBJEKTE

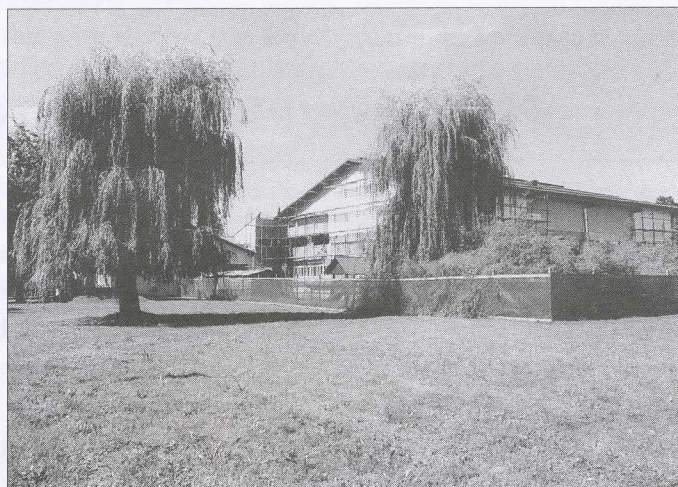
TRI KLJUČNE NALOŽBE V ŠPORTU V TEM IN LETU 2000 SO: TELOVADNICA V BAKOVCIH, MESTNI STADION FAZANERIJA Z DVEMA IGRIŠČEMA IN DRŠALIŠČE PRED NAKUPOVALNIM CENTROM BTC - ALI PO DOMAČE BOLJ ZNANEM, NARAVNEM IN ZATO OD VREMENSKIH RAZMER ODVISNEM HIDVEGU.

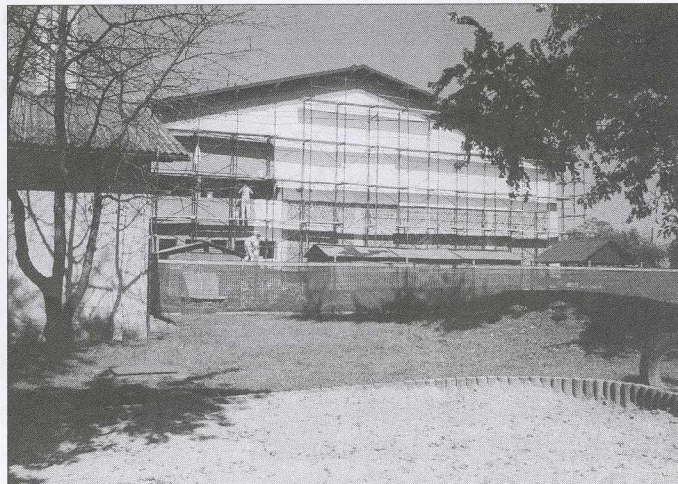
Še to zimo naj bi bil namesto trave led na novem (starem) drsališču.

Projekt stadion vključuje povečanje in prekritje tribun ter poleg glavnega tudi obnovo pomožnega igrišča.

Osnovna šola Bakovci z novo telovadnico iz dveh zornih kotov.

LATINSKOAMERIŠKI PLESI KOT ŠPORT MLADIH

V Športno zvezo Murska Sobota je vključenih veliko športnih klubov in društev, ki izvajajo najrazličnejše športne dejavnosti. Eden od njih je tudi Plesni klub Devžej iz Murske Sobotice. Radi bi vam predstavili izvajanje njihove športne dejavnosti, razvoj in potek tega športa ter aktivnosti, ki jih izvajajo – tudi z namenom, da bi se za tovrstno športno udejstvovanje odločilo še več mladih, ki bi tudi tako koristno izrabljali svoj prosti čas.

V Plesnem klubu Devžej Murska Sobota plešejo in trenirajo mladi plesalci standardne in latinskoameriške plesne. Mladi plesalci so se na začetku učili plesnih veščin v plesni šoli. Izrazito veselje do plesa jih je vodilo, da so začeli trenirati pod okriljem Plesnega kluba Devžej iz Slovenj Gradca. V začetku so trenirali trije pari, decembra 1996 so ustanovili Plesni klub Devžej v Murski Soboti. S tem so nastale boljše možnosti za delo, treningi kakovostnejši in pogostejši. Tačas v klubu trenirajo plesni pari od mlajših pionirjev do mladincev. Klub deluje na športnem in kulturnoumetniškem področju. Na športnem se plesalci udeležujejo plesnih turnirjev po vsej Sloveniji. Dosegli so že lepe rezultate, saj so dosegali mesta tudi v finalni skupini, to je od prvega do sedmega mesta. En par pa je po skupno zbranih točkah na turnirjih prestopil tudi v boljšo kategorijo in v letu 1999 dosegel naslov državnih prvakov v kategoriji pionirjev v latinskoameriških plesih.

Plesni klub Devžej je v letu 1998 organiziral prvi kvalifikacijski plesni turnir v standardnih in latinskoameriških plesih, 25. septembra 1999 pa organizira že drugi plesni

turnir, ki bo v prostorih Osnovne šole 3 v Murski Soboti. Prvi plesni turnir je bil dobro organiziran in obiskan, kar potrjuje, da smo skrbni organizatorji in gostitelji. Na kulturnoumetniškem področju pa klub deluje v tem smislu, da želi približati ples v standardnih in latinskoameriških plesih čim širšemu krogu ljudi. Tako mladi plesalci sodelujejo na različnih kulturnih in drugih prireditvah širom po Pomurju. Lahko rečemo, da plešejo povsod, kamor jih povabijo.

Ker se za spoznavanje standardnih in latinskoameriških plesov zanima čedalje več ljudi in ustanov, si je Plesni klub zadal cilje, da v še poveča delovanje na kulturnoumetniškem in športnem področju, da bi tako vklju-

čil vse več mladih, ki bi se ukvarjali s to plesno dejavnostjo, organizacijo in ustanovitve podružnic kluba v celotnem Pomurju. Decembra 1998 je klub ob pomoči Športne zveze Murska Sobota dobil tudi stalni prostor za treniranje, kar bo vsekakor ugodno vplivalo na doseganje boljših plesnih rezultatov mladih plesalcev. Prepričani smo, da so mladi plesalci, ki se ukvarjajo s tovrstnimi plesi odprti in veseli ljudje, s treniranjem plesnih korakov in gibov pa pridobivajo vztrajnost v plesu in življenju. V imenu Športne zveze Murska Sobota pozivamo mlade, da se odločijo tudi za tovrstno športno udejstvovanje.

Ludvik ZELKO

AKRO 99 NA LETALIŠČU MURSKA SOBOTA V RAKIČANU

Letalo Triglav extra 230 je eno najmočnejših akrobatskih letal in kot tako tudi favorit tako v kategoriji advance kot drugih. Odlično se je odrezalo tudi na letošnjem tekmovanju v Rakičanu, kjer so se v avgustu zbrali in v treh kategorijah preizkusili najboljši piloti v akrobatskem letenju. Med njimi tudi Peter Podlunšek.

V SLIKI IN BESEDI

Pivo je toplih dneh v tednu otvoritve Zvezdine minipivovarne teklo kot za stavo in pivske klobase so šle za med; natančneje – po ugodnejši ceni kot v običajni prodaji. Zato je bila pod kostanji odprtega gostišča gneča in so imeli tudi v kleti, kjer je pivovarna, obilo dela. Izkupiček bo gotovo pravšnji za načrtovano nadaljevanje preureditvenih del v pritličju spomeniško zaščitene Zvezde sredi mesta, ki je nekdajne hotelske sobe preuredila v poslovne prostore.

PRISPEVEK ZA OBNOVO IN DARILO SOBOŠKEGA LIONS KLUBA SLEPIM IN SLABOVIDNIM ZA OPREMO PROSTOROV

Na tiskovni konferenci, ki jo je sklical predsednik Medobčinskega društva slepih in slabovidnih Anton Tonček Kos, vodil pa urednik Marjan Dora, smo zvedeli, da je mestna občina med tistimi šestimi, ki zglejerno skrbi za članstvo. Za obnovo društvenih prostorov v ulici arhitekta Novaka 4 je glede na število članov njen prispevek 2.916.172 tolarjev.

Seveda pa je pomembna tudi oprema in opismenjevanje odraslih oseb v Brailovi pisavi ter nakup tehničnih pripomočkov (tablice, pisala, Brailov posebni papir, pisalni stroj) – poleg računalniške Brailove knjižnice ter naročil na ustrezne časopise in vse drugo v organiziranju društvene dejavnosti. Ta vključuje prvo socialno in osebno pomoč slepemu oziroma slabovidnemu, pomoč kasneje oslepelim odraslim osebam oziroma pomoč odraslim osebam z ostankom vida, njegovo okvaro ter navsezadnje materialna pomoč socialno ogroženim članom. Pa tudi športno-rekreativne dejavnosti in organizacija srečanj, kot je bilo sobotno. Letos so se namreč medobčinska društva slepih in slabovidnih Slovenije sestala pri Mlinopekovem mlinu v Murski

Soboti. Za tem pa so številni udeleženci na Goričkem obiskali galerijo v Korovcih, se zaustavili na Cankovi pri spomeniku dr.

Avgusta Pavla ter se naužili kulinarčnih dobrot v tamkajšnjem gostišču Ajda.

V ulici arhitekta Novaka 4 v Murski Soboti pa so bogatejši za dva milijona tolarjev, kolikor jih je predsedniku društva Antonu Tončku Kosu na torkovi tiskovni konferenci

v imenu Lions kluba Murska Sobota vročil dr. Anton Lopret, pred tem pa se zbranim novinarjem pohvalil, da je soboški po številu prispevkov slepim in slabovidnim med prvimi klubi v državi.

Dolgo je kazil podobo panonskega mesta, zdaj pa je postal betonski silos Mlinopeka z nežno zeleno in toplo rumeno barvo sprejemljivejši. Obzorja sicer še vedno zastira in omejuje, toda pastelne barve so prijetnejše od sivine in tako je pogled vzdolž ulice Staneta Rozmana barvitejši.

30-LETNICA GOSTILNE RAJH V BAKOVCIH

Dva izjemna gostinca: Naci in Frida

Zadnja sobota v septembru je bila v znamenju praznovanja 30-letnice gostilne Rajh, ki jo ob pomoči mame in hčerke ter zeta vodi neumorni gostinec, za prijatelje in znance Naci Rajh. Šte-

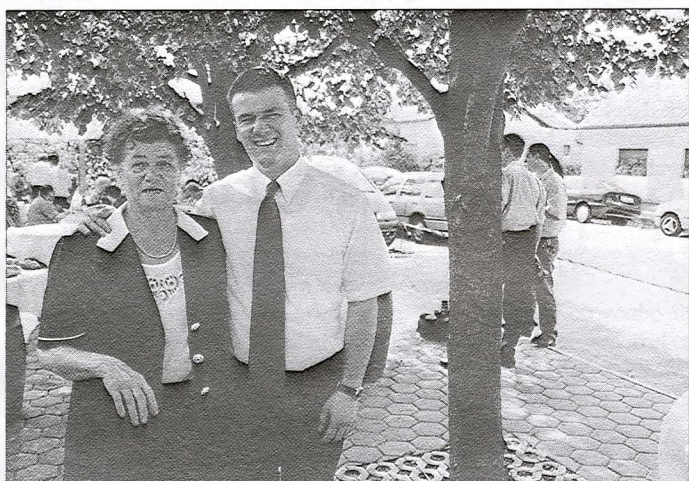
vilni smo se zbrali v Bakovcih in ga obdarovali. Tudi župan mestne občine Murska Sobota z ženo, pa podpredsednik državnega zbora in načelnik državne uprave, njegov prijatelj mestni svetnik in

Na vabilu praznovanja 30-letnice je pisalo:
Žena reco klala,
moži taco dala:
Jej, jej mouž,
ka bole frišek bouš...

Odziv je bil velik in ponudba odlična

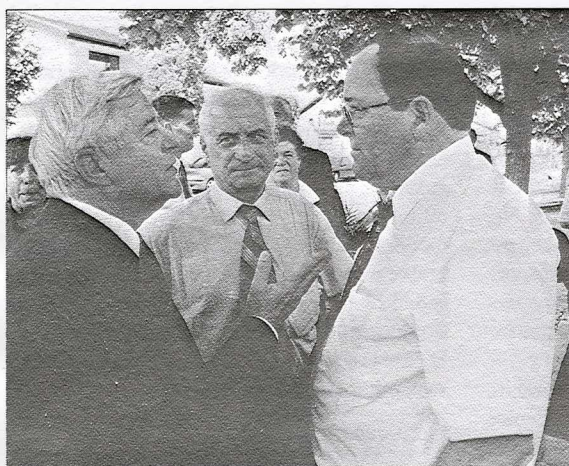
Pa tudi: Naša mati žganjce kuja,
repo seja, majk sadij,
ge ga nega tam falij.

Mama Marija in zet Damir

Hčerka Tanja in mož Damir

Trije prijatelji: Milan, Naci in Erni

še bil lahko naštevati pomembna imena gostov. Med njimi tudi predsednika Milana Kučana s soprogo Štefko. Družinski prijatelj Rajhovich, ki se je tokrat številnim vabljenim zaradi obveznosti na Primorskem pridružil nekoliko kasneje, je vedno, ko se mudi v Prekmurju in le utegne, nepogrešljiv v Bakovcih. Prijetnemu slavlju pod šotori je bilo naklonjeno tudi za ta letni čas izjemno toplo vreme. Za razpoloženje pa je poleg domačih dobrot in dobre kapljice (kot se za prvo prekmursko in gostilno, ki je prejela tudi številna priznanja v slovenskem merilu spodobi) poskrbela tudi Marko banda. Bilo je tako, kot že dolgo ne na kakšnem praznovanju in v gostilni z več kot stoletno tradicijo si želimo proslaviti še kakšen skupni jubilej.

Nismo manjkali, tako kot pri Rajhovich nikoli ne zmanjka domačih dobrot in druge izbrane kulinarične ponudbe ob dobri kapljici. Tudi tokrat jih ni.

Pa še to: predsednikove priljubljene nogice so zares okusne in odpravijo vse predsodke ne poskušane. Da o župi, zlejvankah, bujti repi, retaiših in prejsnih pa genjenih pogačah, kujanih krumplih, ocverkih, mesom v tunki, graju in luki pa še marsičem ne delamo "lušte" lačnim.

Jedli smo z veliko žlico, pa ni bila poroka, niti rojstvo ali smrt, ampak slavje ob jubileju gostilne z več kot stoletno tradicijo.

Brigita BAVČAR

VINSKI BONTON: O KULTURI PITJA VINA

Ta čudežna biološka in kemična sprejemba, ko iz grozdja nastane vino, že tisočletja buri človeške duhove.

Vino je neodvisno od časa, kraja in družbenih ureditev, a spremlja vse pomembnejše dogodke v življenju človeštva.

Vino je povezano z mistiko, je večno in ima svoje poslanstvo.

Eno od teh poslanstev vina je združevanje dobronamernih in kulturnih ljudi v prijateljsko, prijetno in veselo sožitje.

Tako je bilo in je še vedno navzoče v človeškem življenju od rojstva do smrti.

Z vinom nazdravljamo pomembnim kulturnim, gospodarskim in političnim dogodkom v družbi ter praznovanjem pomembnih posameznikov.

Okrog vina so skozi tisočletja nastala pravila o odnosu do vina, posebej ob pitju. Tako so nastala pravila ali bonton ob pitju, tudi vinski bonton imenovana. S temi pravili ne izkazujemo časti in spoštovanja le do vina, temveč tudi do sočloveka, s katerim nas v danem primeru vino združuje.

Iz obilice pisnega gradiva o vinskem bontonu sem zbral nekaj krajših povzetkov, posebej tista, ki jih zaradi njihove preprostosti in vsakdanjih preobremenjenosti radi pozabimo. Večji poudarek sem danes namenil odnosu oz. sožitju hrane in vina, morda tudi zato, ker posebno v Pomurju prihajamo v zimsko obdobje, ko nas že iz davnine ostale navade vabijo k obilnejši pogrnjeni mizi.

Najobčutljivejše pravilo je izbor vina k določenemu obroku ali jedi.

Ob izbiri vina k določenemu obroku je priporočljivo upoštevati naslednje: Kot aperitiv ponudimo suho peneče vino, krepkejšo suho belo vino, pa tudi suhe muškate. V primeru, da ponudimo k obroku samo eno vrsto vina, potem je priporočljivo zbrati med lahkim suhim belim vinom, lahkim suhim roséjem ali rdečim vinom ter suhim penečim se vinom.

Zahtevnejša je izbira vina pri obroku, h kateremu bomo postregli več vrst vina. Tu je potrebno uskladiti ravnovesje med vinom in jedmi, odnos med izbiranimi vini ter vrstni red vin. Osnovna usmeritev pri tej izbiri vin je: bela vina pred rdečimi, suha pred sladkimi, manj kakovostno pred vrhunskimi, mlajša pred starejšimi.

Kot povsod tudi tu prihaja do izjem, če smo na primer k hladni začetni jedi določili mlado lahko rdeče vino ali sere, ni narobe če smo zatem postregli s **kakovostnim belim vinom**.

Veliko težje je določati vina poznih trgateg in izborov k jedem ali obrokom. Potrošnja teh vin samo ob sladkih jedeh pri slovesnostih ne bi nikoli poplačala truda ustvarjalca tega vina. Pri nas in tudi drugod vedno pogosteje postrežemo s temi vini zunaj obroka. Kot vino znaj obroka se vedno pogosteje uveljavlja suho ali polsuho peneče vino.

Glede harmoničnosti pa je potrebno upoštevati: navzočnost kisline v jedi in vinu, sladkobo v obeh, način priprave jedi iz enake vrste živila, pa tudi barvne odtenke pri jedi in vinu. Primer: določene dele govejega mesa lahko kuhamo ali pečemo. Način toplotne obdelave daje mesu različne aromatične snovi. Temu primeren je tudi izbor vina, zato bomo ob kuhanem mesu postregli lahko, aromatično rdeče vino z malo tanina. Pečenemu kosu govedine se bo prileglo nekoliko starejše rdeče vino z več vsebnosti čreslovin.

Razlika je tudi pri izboru vina pri ribah. Poleg načina priprave, ali je riba kuhana ali pečena na žaru, je razlika tudi pri izboru vina ob sladkovodnih in morskih ribah. V nobenem primeru ne bomo pogrešili, če bomo k kakovostnejši ribi izbrali kakovostnejše vino.

Za izbor in ponudbo vina je odločilen tudi dogodek, za katerega izbiramo vino. Tako se bo izbor vina razlikoval, če pripravljamo piknik, lovsko veselico, silvestrovanje, pustovanje, praznovanje kakšne obletnice, kak pomemben poslovni ali kulturni dogodek in podobno. Ker bo ob naštetih dogodkih že izbor jedi različen, je trebe izbor vin temu prilagoditi.

Na izbor vina k posamezni jedi ali celemu obroku vpliva tudi kraj oz. pokrajina, ožje ali širše vinogradniško območje, kjer je gostiše ali kjer pripravljamo našo pogostitev. Nestrokovno in proti vinskemu bontonu bi ravnali, če bi nam danes ob kosilu na Kapeli postregli z vini iz Posavja ali z Vipavskega. Če seveda namen srečanja ni širše spoznavanje slovenskih vin.

Na spoštljiv in kulturni odnos do vina ne vpliva samo njegova zgodovinska in s človeštvom nerazdružljiva vloga, temveč tudi način in posoda, v kateri vino predstavimo, ponudimo in postrežemo.

Steklenica – buteljka, njena oblika, velikost, izvedba opreme (etiketa in drugo) in zamašek dajejo že prvi estetski užitek. Razumljivo, da je ta usklajen s kakovostjo vina v steklenici.

V določenih primerih in okoliščinah je vrček ali majolika dobrodošla, saj se vključuje v trenutno okolje, npr. ob vinski trgatvi, priložnostnih slavnih v vinski kleti ali zidanici.

Pri pitju imajo kozarci odločilno vlogo, saj le v kozarcu natočeno vino omogoča pivcu ugotoviti barvo, cvetico in aromo vina. Prav zaradi tega je izbor kozarcev izrednega pomena. Naj bodo kozarci takšne ali drugačne oblike, pomembno je, da je kozarec tanek, da ima primerno dolg pecelj. Prostornina kozarca pa mora biti tolikšna, da je ob natočenem le-ta napolnjen le do 1/3.

Glede odpiranja steklenic si velja zapomniti, da v gostinskem obratu odmašujemo steklenice pred gostom, v domačem okolju pa jih lahko že odmašene prinesemo k mizi. Posebej velja opomniti, da steklenice s penečimi se vini tudi v domačem okolju odmašujemo pred gosti ter

rahalo nagnjeno in brez hrupa odstranimo zamašek.

Z neprimerno temperaturo vinu lahko zelo izmalčimo njegovo vrednost, zato je pomembno upoštevati navodila za temperaturo posameznih vinskih vrst, ki se gibljejo med 6 in 8° C. Najhladnejša strežemo peneča se vina nato bela in roseja, kakovostnejša rdeča vina tudi do 18° C.

Pitje vina je pravi obred, zato glede nalivanja veljajo ustaljena pravila, in sicer: ko je steklenica odmašena, natočimo najprej naročitelju, ki vino pokusi, nato nalijemo gospem po starosti ali uglednosti, nato moškim. Če so pri mizi samo moški, potem gostitelju sledijo drugi po uglednosti oz. starosti.

V domačem krogu gostitelj naliže najprej sebi in poskusi, nato pa po že prej omenjenem vrstnem redu ostalim gostom. V kolikor je gostitelj ženska, prevzame obred nalivanja hišni prijatelj.

Če so za omizjem same ženske, potem gostiteljica to nalogo zaupa najbolj spretni.

Kakršna koli je prireditev, znak za začetek pitja daje vedno gostitelj, ko z nekaj besedami nazdravi navzoče. S tem je dana "zelena luč" za nadaljnje pitje. To pomeni: pij, kadar te je volja in imaš kaj v kozarcu ter ne oznanjaj vsemu okolju svoje žeje. Pozoren gostitelj bo poskrbel, da tvoj kozarec ne bo nikoli prazen.

Trkanje s kozarci je primerno le ob prvem kozarcu, in to samo s sosedom ali tistim, ki ga dosežeš z iztegnjeno roko. Drugim enakovredno velja pogled v oči z rahlim naklonom glave, seveda z nasmehom na obrazu. Mnogi prisegajo, da je trkanje s penečim se vinom neprimerno in strokovno narobe. To je dobro vedeti, toda če ste že v takem "penečem se potrkavanju", se z njim sprijaznite.

Ob dolivanju smo pogosto v zadregi, tudi tu se prilagajmo okoliščinam. Ob pogostitvah ne degustiramo vina, pač pa dovolimo, da nam k delno praznemu kozarcu dolijejo. Nekateri strokovnjaki vinskega bontona celo trdijo, da ni primerno kozarca popolnoma izprazniti. Pri- dete lahko v hudo zadrego, ko se nepričakovano pojavi zdravica in je vaš kozarec prazen. Iz tega izhaja pravilo, da ob zdravicah dvignemo le nalit kozarec.

Rado se dogaja – pri nas žal prepogosto – da gosta, ki malo pije, na razne načine silimo k pitju. Res je, da se to dogaja v bolj sproščenih okoljih. Toda ob vsem, kar sem v današnjem kratkem opozorilu o vinskem bontonu povedal, se mi zdi, da je posiljevanje k pitju vina skrajno nečastno obnašanje posebno do vina, ki nam je dano za kulturno uživanje in veselje v vseh odtenkih našega življenja.

"IN HONOREM DEI,
ET IN HONOREM VINI"

Jože TOPLAK

MURSKA SOBOTA - KRONOLOGIJA MESTA, nadaljevanje in dopolnitev

- 1842 Ustanovljena naj bi bila prva javna lekarna.
- 1856 V mestu začne delovati prvo večje trgovsko podjetje.
- 1875 Delovati začne kazino s knjižnico za izbrane družbe.
- 1893 Odprta bolnišnica s kirurškim in internim oddelkom.
- 1900 Deluje občinska obrtna nadaljevalna šola, katere prvi upravitelj je bil Ignacz Sleich.
- 1907 Zgrajena železniška proga prek Hodoša iz notranjosti Madžarske,
- položili temeljni kamen za novo sinagogo; arhitekt Lipot Baumhorn,
- zgrajeno sedanje evangeličansko župnišče; arhitekt Ernő Gerely.
- 1908 31. avgusta blagoslovitev nove židovske sinagoge,
- zgrajeno kantorjevo stanovanje.
- 1909 Položen temeljni kamen za evangeličansko cerkev.
- 1910 18. septembra blagoslovitev nove evangeličanske cerkve, zgrajene v neogotskem stilu.
- 1912 Zgrajena sedanja katoliška cerkev v neoromanskem stilu; arhitekt Laszlo Takacs.
- 1913 Delovati začne deška meščanska šola.
- 1919 Delovati začne gimnazija, ki je šele v 30. letih dobila višje razrede.
- 1920 Ustanovljena Narodna čitalnica z nalogo, da razvija ter širi kulturno in družabno življenje,
- ustanovljeno telovadno društvo Sokol.
- 1922 Narodna čitalnica razpuščena; njeno premoženje preide v lastništvo telovadnega društva Sokol v Murski Soboti.
- 1924 1. oktobra začel delovati evangeličanski dijaški dom,
- ustanovljen športni klub Mura, ki je poleg nogometa gojil še atletiko, tenis, namizni tenis, plavanje, kolesarstvo, šah, sabljanje, zimske športe in hazeno (ženski rokomet).
- 1925 Ustanovljena dijaška četa skavtov na Državni realni gimnaziji v Murski Soboti.
- 1926 Ustanovljena tiskarna Panonija.
- na vrh Triglava menda stopil prvi Prekmurec – Vladimir Škerlak, vodja dijaške čete skavtov na Državni realni gimnaziji v Murski Soboti,
- 1. oktobra začel delovati evangeličanski dijaški dom.
- 1929 Otvoritev telovadnega doma Telovadnega društva Sokol (danes TVD Partizan) Murska Sobot.
- 1930 Ustanovljen centralni antitrahomski ambulatorij,
- ustanovljena druga lekarna *Pri angelu* v Lendavski 1.
- 1931 Na mestnem pokopališču odkrit spomenik jugoslovanskim prostovoljcem – legionarjem, ki so padli leta 1918 na soboških ulicah za osvoboditev Prekmurja,
- začeli graditi zdravstveni dom (v Grajski ulici).
- 1934 Soboški grad na dražbi kupi takratna mestna občina.
- 1935 Ustanovljen protituberkolozni dispanzer.
- 1941 31. oktobra madžarski okupatorji obesili na grajskem dvorišču domačina Štefana Cvetka in Evgena Kardoša.
- 1942 Madžarski okupator začel rekrutacijo in vpoklice mladih Prekmurcev v madžarsko vojsko.
- 1946 1. marca začela delovati Glasbena šola (za šol. leto 1945/46),
- iz zasebnih tekstilnih tovarn Ludvika Šiftarja in Janeza Cvetiča je ustanovljena Tovarna perila in oblačil Mura.
- 1952 V Rakičanu zgrajeni prvi bolnišnični objekti,
- na gimnaziji ustanovljena taborniška organizacija, ki je svoje delovanje razširila po soboških osnovnih šolah in še drugod po občini in pokrajini.
- 1954 V okviru časopisnega podjetja Naš tisk, pozneje Pomurski tisk, začne delovati založba Obmurska založba, danes Pomurska založba,
- na mestnem pokopališču odkrit spomenik padlim v osvobodilni vojni in žrtvam fašizma v letih 1941-1945.
- 1957 Prva asfaltirana ulica v mestu.
- 1958 Ob ekonomski šoli začeli graditi trgovsko šolo in telovadnico; arhitekt Feri Novak, odprtje 1959.
- 1960 Odprtje atletskega stadiona pri gimnaziji.
- 1961 Na mestnem pokopališču odkritje skupne grobnice padlim ruskim vojakom, ki so padli na slovenskih tleh med drugo svetovno vojno.
- 1963 Vpeljana avtomatska telefonska centrala.
- 1964 17. oktobra odprtje Osnovne šole 3.
- začetek delovanja osnovne šole s prilagojenim programom (Osnovne šole 4)
- 1968 Ustanovljen mešani pevski zbor Štefana Kovača.
- 1969 Ukinitev železniške proge Murska Sobot-Hodoš.
- 1971 Zgrajena Tovarna ženskih oblačil Mura.

- 1973 V Rakičanu ob bolnišnici zgrajena Srednja zdravstvena šola.
- 1975 Delovati začne baptistična cerkvena občina.
- 1976 Zgrajena Tovarna ženskih plaščev Mura,
- Center poklicnih šol preselil delavnice h kanalu.
- 1979 Ustanovljena mešana firma Westmur v Nemčiji.
- 1980 V novih prostorih začne delovati soboška Galerija.
- Center poklicnih šol se je preselil v nove šolske prostore ob kanalu – skupaj z Gimnazijo.
- 1982 Maja organizirana adventistična cerkvena občina.
- 1983 Odprtje poštne prizidka.
- 1991 Pomurska založba postane samostojno podjetje.
- 1991 V septembru je pričela oddajati prva soboška televizija TV Idea - Kanal 10, za njo pa v aprilu še studio AS.
- 1992 Vrh hotela Diana so uredili hotelsko kopališče, dvorano za fitnes, finsko in turško savno, solarij...
- 1995 1. januarja začne delovati na novo organizirana Mestna občina Murska Sobota, ki poleg samega mesta obsega še kraje: Bakovci, Černelavci, Krog, Kupšinci, Markišavci, Nemčavci, Polana, Rakičan, Satahovci in Veščica.
- 1996 Podpis dogovora med Srednjo ekonomsko, trgovsko in upravno-administrativno šolo, Mestno občino ter Ministrstvom za šolstvo in šport o novogradnji šolskih prostorov.
- izšla poskusna številka Soboških novin, glasila mestne občine Murska Sobota.
- 1997 3. aprila izšla prva številka Soboških novin, glasila mestne občine Murska Sobota.
- mesto Murska Sobota končno dobilo svoj grb, ki ga je oblikoval domačin, akademski slikar Sandi Červek.
- občinski praznik bo odslej 16. julija,
- prenovljeni prostori Mestne občine, nov vhod iz Slovenske ulice,
- začetek urejanja mestnega prometa, tudi modre cone,
- 12. septembra odprtje stalne zbirke Pokrajinskega muzeja v Murski Soboti
- 19. decembra odprtje nove športne dvorane pri osnovni šoli 1.
- 1998 Zgrajen nov poslovno-trgovski center Šavel; arhitekt Edo Jalšovec,
- narejena nova tržnica,
- mesto dobi prve pomične stopnice v Centru Šavel.

Franc KUZMIČ

PRILOŽNOSTNA RAZSTAVA JOŽETA KOLOŠE-KOLOŠA

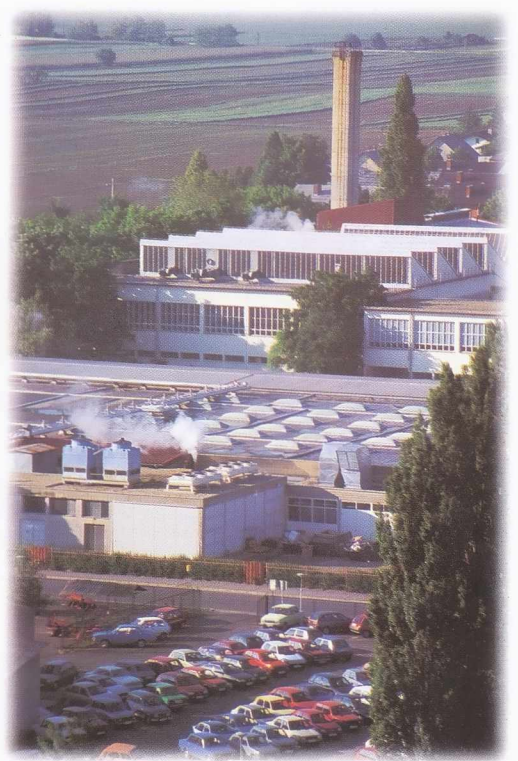
Panonska, s slamo krita hiša z značilnim pročeljem.

Pokrajinski muzej v Murski Soboti je v zadnjih letih pridobil izjemno dragoceno zapuščino rojaka, umetniškega fotografa Jožeta Kološe-Kološa (28. september 1920 – 29. junij 1998). Gre za zbirko 895. Kološevih umetniških fotografij, ki predstavljajo imenitno in predvsem kakovostno osnovo za oblikovanje Kološevga kabineta umetniške fotografije. V prihodnosti si bomo namreč še naprej prizadevali, da bi v kabinet vključili tudi dela drugih pomurskih umetniških fotografov.

Priložnostna razstava fotografskih del Jožeta Kološe-Kološa *Iz prekmurskega ciklusa* tako pomeni začetek ciklično zastavljenih, vsakoletnih predstavitev (ob spominu na Kološev rojstni dan, torej 28. september 1920) njegovih umetniških fotografij. Tokrat smo za ogled pripravili 12. Kološevih del, nastalih še pred 2. svetovno vojno in kmalu po njej. Gre za starejša umetnikova dela, ki pa izkazujejo visoko stopnjo umetniške domišljivosti in prinašajo duhovne esence obmurskega prostora. In še več: Kološ je likovno in umetniško prepričljiv v upodabljanju značilnih panonskih pejzažev in portretov ljudi tega čarnega sveta ...; pa vendar je tihožitje z akacijevim cvetom iz leta 1936 slutljivo razkrilo Kološevo umetniško moč.

Razstava Jožeta Kološe-Kološa *Iz prekmurskega ciklusa* je na ogled v preddverju grajske dvorane soboškega gradu od 28. septembra 1999 naprej. Priložnostno razstavo si je mogoče ogledati v času, ko je na ogled tudi *Stalna muzejska razstava*.

Janez BALAZIČ

MURINA KOLEKCIJA ZA LETO 2000

od tod in naprej, moda in Mura sta večni

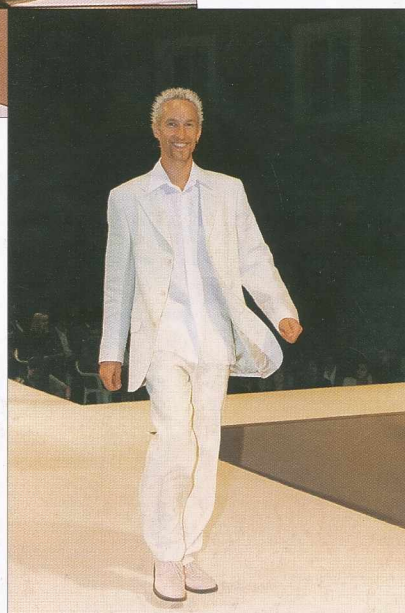
Tak je bil naslov Murine revije kolekcij za pomlad in poletje novega tisočletja, s katero se je to poletje predstavila v Ljubljani. Na vabilu nanjo je pisalo: Lahko se zgodi sončni mrk, lahko Nostradamus za takrat napoveduje konec sveta, a v Muri obljublamo, da bosta 18. avgusta 1999 ob 20.30 moda in sonce še vedno žarela v ljubljanskih Križankah. Da res, smo se prepričali na kraju samem in čeprav je bil mrak, so izdelki pridnih rok Murinih delavk in oblikovalk blesteli.

Kakšen bo učinek prodaje, še ne vemo, od direktorja Murinega marketinga Ludvika Zrima pa smo zvedeli, da je bila v počitniški čas zaradi dopustov prazne prestolnice umeščena prav zaradi prodajnih rokov. Da bomo Murine modele tokrat prvič lahko videli v oddaji o modi Trend, pa nam je zagotovila njena urednica Jožica Brodarič. Doslej je namreč dajala prednost modnim kolekcijam svetovnih oblikovalcev in manekenom z modnih pist Pariza, Londona in Milana.

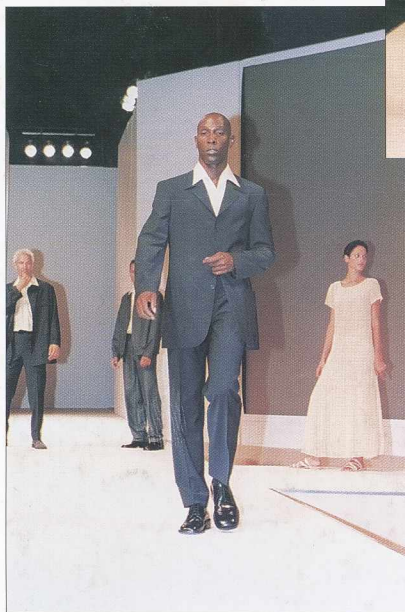

Domača scena je bila tokrat posebno izvirna, predvsem v sklepnem izhodu Konstelaciji planetov. Kolekcijo je modna oblikovalka Zdenka Ščančar zaradi sončnega mrka in planetov, ki nas obdajajo, pripravljala posebno tankočutno. Pri tem pa poleg planetov ugotavljala tudi sestavo materialov in njihovo značilnosti ter se tako približala sozvočju posameznih planetov s kreacijo, kar je razvidno tudi iz priložene nosilne fotografije.

*LeOna
modne oblikovalke
Zvezdane Serec
je za prihodnje
poletje
lahkotno odeta.*

*Maneken v
svetli obleki,
ki jo je oblikovala
Slavica Rauter,
je prav tak,
kot model
iz kolekcije
Corniolus:
lahkoten in
nekonvencionalen.*

Opazno pa tudi z drugih, v Soboških novinah objavljenih fotografij tako da v letu 2000 v Murinih oblačilih ne bomo slabo oblečeni.

*Postavni
temnopolti maneken
nosi moško obleko
iz kolekcije Mura Design,
ki jo oblikujeta
Andreja Bele in Sonja Šterman.*

*Rdečelasa manekenka
je bila v zeleno-zlati kreaciji
modne oblikovalke
Darje Kerčmar
posebno opazna
in model prodan.
Tako ga nismo videli
le na reviji,
ampak ga bomo
še kdaj na naših ulicah,
saj ga je gotovo
veselje obleči.*

